

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav hudební vědy

Bakalářská práce

Markéta Pokorná

Český spolek pro komorní hudbu a jeho význam pro českou hudbu mezi lety 1894–1918

Czech Society for Chamber Music and its Importance
for Czech Music in 1894–1918

Praha 2017

Vedoucí práce:

prof. PhDr. Jarmila Gabrielová, CSc.

Poděkování

Ráda bych srdečně poděkovala všem, kdo mi byli při vzniku této bakalářské práce nápomocni. Prof. PhDr. Jarmile Gabrielové, CSc. mnohokrát děkuji za laskavé odborné vedení a cenné rady. Jsem velmi vděčná za ochotnou pomoc, kterou mi poskytli Jana Klímová, tajemnice Českého spolku pro komorní hudbu, a PhDr. Ludvík Kašpárek, dramaturg Českého spolku pro komorní hudbu. Velký dík za vlídnost a ochotu patří Prokopu Tomkovi z archivu České filharmonie a PhDr. Tereze Pluskalové z Národního archivu České republiky.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 4. 5. 2017

Markéta Pokorná

Abstrakt

Bakalářská práce zpracovává historii Českého spolku pro komorní hudbu od doby jeho vzniku v roce 1894 do roku 1918 a snaží se postihnout význam spolku pro českou hudbu. Kromě okolností vzniku spolku se zaměřuje především na tělesa a sólisty, kteří v rámci koncertních ročníků vystoupili, a na program koncertů. Pozornost je věnována také česko-německé Jednotě pro komorní hudbu (Kammermusikverein), instituci, jež zásadně ovlivnila vznik Českého spolku pro komorní hudbu. Důležitý oddíl práce tvoří shrnutí historie konkurzu na nové komorní skladby, který spolek od roku 1895 vypisoval.

Klíčová slova: Praha, česká hudba, komorní hudba, hudební spolek, České kvarteto, konkurz, programy koncertů

Abstract

This bachelor thesis deals with the history of the Czech Society for Chamber Music from its inception in 1894 to 1918 in order to describe its importance for Czech music. Along with the circumstances of the formation of the society, the thesis concentrates also on concert programmes as well as ensembles and soloists, who performed in its concerts. It also discusses the Czech-German Union for Chamber Music (Kammermusikverein), an institution which fundamentally influenced the formation of the Czech Society for Chamber Music. Finally, a summary of the history of the competition for a new chamber composition, which has been held by the Czech Society for Chamber Music since 1895, constitutes an important section of the thesis.

Key words: Prague, Czech music, chamber music, music society, Czech String Quartet, competition, concert programmes

Obsah

Úvod	7
1. Stav bádání o Českém spolku pro komorní hudbu.....	8
2. Pramenná situace Českého spolku pro komorní hudbu.....	11
3. Jednota pro komorní hudbu jako předchůdce ČSKH.....	13
3.1. Stav bádání o Jednotě pro komorní hudbu.....	13
3.2. Pramenná situace Jednoty pro komorní hudbu	14
3.3. Historie Jednoty pro komorní hudbu v letech 1876–1939.....	15
4. Český spolek pro komorní hudbu v počátcích	23
4.1. Vznik Českého spolku pro komorní hudbu.....	23
4.2. Geneze názvu spolku.....	27
4.3. Organizační struktura Českého spolku pro komorní hudbu.....	28
4.4. Vztah Českého spolku pro komorní hudbu a Umělecké besedy.....	30
5. Historie Českého spolku pro komorní hudbu.....	33
5.1. Koncertní ročníky 1894/1895–1904: České kvarteto jako určující element....	33
5.1.1. Vystupující tělesa	33
5.1.2. Sólisté.....	34
5.1.3. Program koncertů	34
5.1.4. Časové rozložení koncertů a místo jejich konání.....	35
5.1.5. 1894/1895 – I. ročník	35
5.1.6. 1895/1896 – II. ročník.....	36
5.1.7. 1896/1897 – III. ročník	36
5.1.8. 1897/1898 – IV. ročník	37
5.1.9. 1898/1899 – V. ročník.....	37
5.1.10. 1900 – VI. ročník	37
5.1.11. 1901 – VII. ročník	38
5.1.12. 1902 – VIII. ročník.....	39
5.1.13. 1903 – IX. ročník	39
5.1.14. 1904 – X. ročník.....	40
5.2. Koncertní ročníky 1905–1913: Ve znamení mimořádných koncertů	41
5.2.1. Vystupující tělesa	41
5.2.2. Sólisté.....	41
5.2.3. Program koncertů	42
5.2.4. Časové rozložení koncertních ročníků a místo jejich konání.....	43
5.2.5. 1905 – XI. ročník	44

5.2.6.	1906 – XII. ročník	45
5.2.7.	1907 – XIII. ročník	46
5.2.8.	1908 – XIV. ročník	46
5.2.9.	1909 – XV. ročník	47
5.2.10.	1910 – XVI. ročník	48
5.2.11.	1911 – XVII. ročník	49
5.2.12.	1912 – XVIII. ročník	50
5.2.13.	1913 – XIX. ročník	51
5.3.	Koncertní ročníky 1914–1918: Válečná léta.....	52
5.3.1.	Vystupující tělesa	52
5.3.2.	Sólisté.....	52
5.3.3.	Program koncertů	53
5.3.4.	Časové rozložení koncertních ročníků a místo jejich konání.....	53
5.3.5.	1914 – XX. ročník	54
5.3.6.	1915 – XXI. ročník	55
5.3.7.	1916 – XXII. ročník	55
5.3.8.	1917 – XXIII. ročník.....	56
5.3.9.	1918 – XIV. ročník	57
6.	Konkurz na novou komorní skladbu vypisovaný ČSKH	59
6.1.	Podmínky konkurzu	59
6.2.	Porota	60
6.3.	Historie konkurzu v letech 1895–1918	60
	Závěr	63
	Seznam použitých pramenů a literatury.....	65
	Příloha 1: Přehled v konkurzu oceněných děl a jejich autorů.....	I

Úvod

Český spolek pro komorní hudbu je jednou z významných hudebních institucí, která český kulturní život provází bez přerušení od roku 1894 až do současnosti. Jeho bohatá historie je spojena s nejdůležitějšími kulturními osobnostmi své doby, především však s Českým kvartetem, které podnítilo jeho vznik. Ve spojení s repertoárem, při jehož výběru byl kromě skladeb z období baroka, klasicismu a romantismu kladen důraz i na provádění skladeb soudobých autorů, vznikl jedinečný hudební orgán, který od počátku obohacoval české kulturní dění.

Obsahem této bakalářské práce je shrnutí historie Českého spolku pro komorní hudbu od jeho vzniku v roce 1894 až do roku 1918 s důrazem na jeho význam pro českou hudbu. Historie spolku bude zmapována v rámci jednotlivých koncertních ročníků se zvláštním zaměřením na repertoár, tělesa a sólisty, kteří v nich působili.

Úvodní část práce pojednává o česko-německé Jednotě pro komorní hudbu (Kammermusikverein), jež zásadně ovlivnila vznik i další fungování Českého spolku pro komorní hudbu. Závěrečný oddíl je věnován konkurzu na nové komorní skladby, který Český spolek pro komorní hudbu od roku 1895 vypisoval.

Oproti literatuře přináší tato práce nové poznatky v oblasti podrobného přiblížení historie Českého spolku pro komorní hudbu a ve zpracování materiálů týkajících se konkurzu na nové komorní skladby.

Vzhledem k tomu, že v průběhu 20. století byla Českému spolku pro komorní hudbu v literatuře věnována jen malá pozornost, stojí těžiště této práce na studiu původních dochovaných pramenů, do velké míry dosud nezpracovaných. Kvůli rozsáhlosti pramenného fondu bylo nutné přistoupit k omezení časového období, jímž se práce zabývá.

Český spolek pro komorní hudbu bude pro větší přehlednost nazýván stále tímto označením, přestože přízvisko „český“ bylo do názvu přidáno až v roce 1896 a do té doby byla společnost nazývána Spolek pro komorní hudbu. Používána bude i zkratka ČSKH.

1. Stav bádání o Českém spolku pro komorní hudbu

Český spolek pro komorní hudbu je poměrně nezpracovaným tématem. Titulů věnujících se výhradně spolku existuje velice málo. Dostupných je několik publikací, v nichž je možné nalézt pasáže, které se spolkem zabývají, tyto práce ale pojednávají přednostně o jiném tématu.

Stav bádání je vzhledem k malému množství materiálu pojat chronologicky s rozdělením na slovníková hesla a publikace. Díky tomu je možné si uvědomit, jak dlouhé časové rozestupy byly mezi vydáními jednotlivých děl a jak velká je potřeba podrobné syntetické monografie.

Jediný slovník, ve kterém má Český spolek pro komorní hudbu své vlastní heslo, je *Československý hudební slovník osob a institucí*¹. Jsou zde uvedeny ty nejzákladnější informace o vzniku, dramaturgii, hostujících tělesech a osobách na vedoucích pozicích.

V *Dějínách české hudební kultury*² je spolku věnována krátká pasáž s elementárními informacemi.

Nejstarší knihou, jež je pro bádání o ČSKH relevantní, je publikace *Padesát let Umělecké besedy*³. Toto dílo spadá do kategorie titulů, které se o spolku zmiňují jen okrajově, přesto je pro tuto práci užitečné. V knize lze najít především informace o vztahu Umělecké besedy a Českého spolku pro komorní hudbu. S ohledem na dobu vydání publikace je příznačné, že při hodnocení komorního hudebního života v Praze je úplně opomenuta existence německé Jednoty pro komorní hudbu.

Knihy „*České kvarteto*“ a „*Český spolek pro komorní hudbu*“⁴ mapuje jednotlivá díla provedená Českým kvartetem nebo jeho členy v rámci spolkových koncertů. Českému spolku pro komorní hudbu se autor věnuje pouze stručně v předmluvě.

V knize *Čtyřicet let Českého kvarteta*⁵ je o spolku možno nalézt několik krátkých pasáží, kniha se věnuje především Českému kvartetu. Výrazný je motiv významu spolku pro České kvarteto a části zabývající se ČSKH pojednávají o tématu především z tohoto pohledu. V knize se nachází také soupis koncertů Českého kvarteta v rámci Českého spolku pro komorní hudbu.

---

¹ Černušák, Gracian: Český spolek pro komorní hudbu. In: *Československý hudební slovník osob a institucí*, sv. 1. Praha: Státní hudební nakladatelství, 1963, s. 218–219.

² *Dějiny české hudební kultury 1890–1918*. Sv. 1, Praha: Academia, 1972, s. 82.

³ Jelínek, Hanuš: *Padesát let Umělecké besedy 1863–1913*. Praha: Umělecká beseda, 1913.

⁴ Boháček, Ludvík: „*České kvarteto*“ a „*Český spolek pro komorní hudbu*“. Praha: Lapáček, 1932.

⁵ Květ, Jan Miroslav (ed.): *Čtyřicet let Českého kvarteta: 1892–1932*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1932.

Z roku 1948 pochází publikace *Národní umělec Ladislav Zelenka a České kvarteto*⁶. Českému spolku pro komorní hudbu se věnuje jen okrajově, ale vzhledem k tomu, že České kvarteto je se spolkem velmi úzce spjato, jsou informace v knize obsažené relevantní i pro tuto práci.

Po více než třicetiletém odmlčení od vydání poslední publikace k tématu vyšla kniha *85 let Českého spolku pro komorní hudbu v Praze*⁷. Jak název napovídá, vyšla k 85. výročí vzniku ČSKH a sestává z programu slavnostního koncertu, který byl k výročí proveden, a ze studie Vladimíra Šefla s názvem *Od Českého kvarteta k současnosti*. Šefl zpracovává historii komorní hudby v Praze, poměrně obsáhle se věnuje počátkům spolku i Českého kvarteta. Svůj výklad končí ve čtyřicátých letech 20. století a spolkem v dalších letech se zabývá jen zběžně.

V roce 1992 proběhla v Lobkovickém paláci výstava o Českém kvartetu pořádaná Dagmar Vanišovou a Evou Paulovou. K výstavě byl vydán katalog⁸, jehož součástí je i krátká studie věnující se jak Českému kvartetu jako tělesu, tak jeho vztahu s Českým spolkem pro komorní hudbu.

Nejpodstatnější a zatím nejpodrobnější knihou, která se spolku věnuje, je publikace *Český spolek pro komorní hudbu 1894–1994*⁹ Dagmar Vanišové. Je to jediná samostatná monografie, která o vzniku a historii spolku pojednává. Kniha vyšla k příležitosti stého výročí vzniku ČSKH a věnuje se historii spolku od jeho vzniku v roce 1894 až do roku 1994. V druhé polovině publikace se nachází soupis děl soudobých českých a slovenských skladatelů, jejichž skladby byly v rámci koncertů spolku provedeny. Označeny jsou skladby, které byly na koncertech ČSKH premiérovány. Kniha je psána s popularizačním záměrem, literatura ani prameny tedy nejsou dostatečně citovány. Období, kterému se věnuje tato práce, není v knize poskytnut velký prostor, přesto jsou informace v ní obsažené pro tuto práci stěžejní. Po konzultaci s autorkou knihy bylo zjištěno, že autorka pracovala s materiály z archivu Českého spolku pro komorní hudbu, který v dnešní době neexistuje, archiválie byly roztroušeny mezi další

---

⁶ Květ, Jan Miroslav: *Národní umělec Ladislav Zelenka a České kvarteto*. Praha: Vydavatelství Ministerstva informací, 1948.

⁷ Šefl, Vladimír (ed.): *85 let Českého spolku pro komorní hudbu v Praze*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1979.

⁸ Paulová, Eva – Vanišová, Dagmar: *České kvarteto (1892–1934)*, katalog výstavy. Praha: Národní museum – Museum české hudby, 1992.

⁹ Vanišová, Dagmar: *Český spolek pro komorní hudbu 1894–1994*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1994.

instituce. Část pramenů se nepodařilo dohledat. Z toho důvodu jsou poznatky získané z původních pramenů doplňovány informacemi z této knihy.

Pro úplnost je potřebné zmínit dvě knihy, které se zabývají výhradně novodobou historií spolku, a to publikaci *Český spolek pro komorní hudbu 1994–2004*¹⁰, vydanou k 110. výročí vzniku spolku, a knihu *Český spolek pro komorní hudbu 2004–2014*¹¹, která vyšla k 120. výročí jeho vzniku. Pro tuto práci ale nejsou vzhledem k časovému úseku, kterým se zabývají, relevantní.

Z výčtu výše zmíněných titulů vyplývá, že od čtyřicátých let 20. století do konce let sedmdesátých nebyla po vědecké stránce Českému spolku pro komorní hudbu věnována žádná pozornost. I poté byl pohled odborníků obrácen jinými směry a spolku se dostalo samostatné monografie až v roce 1994. Nejvíce knih vyšlo v prvních třech dekáдах 20. století, jedná se ale o práce s jiným hlavním tématem, jejichž součástí jsou i krátké pasáže věnované ČSKH. Všechny tituly vyšly k příležitosti určitého výročí. Úplně také chybí obecná publikace, která by byla zaměřena na českou komorní hudbu a její provádění.

---

¹⁰ Moravcová, Věra (ed.): *Český spolek pro komorní hudbu 1994–2004*. Praha: Česká filharmonie, 2004.

¹¹ Daněk, Petr: *Český spolek pro komorní hudbu 2004–2014: 120. jubileum*. Praha: Česká filharmonie – ČSKH, 2014.

2. Pramenná situace Českého spolku pro komorní hudbu

Fond Českého spolku pro komorní hudbu není ucelený ani zpracovaný. Velké množství dokumentů bylo zničeno nebo není známé jejich umístění. Fond je rozprostřen mezi několik odborných pracovišť. Většina pramenů je uložena v Národním archivu České republiky, menší část se nachází v archivu České filharmonie, zlomkové materiály jsou umístěny v Českém muzeu hudby. Jedině materiály v Českém muzeu hudby mají přidělenou signaturu.

Celý fond původně spadal do archivu Českého spolku pro komorní hudbu. Ten byl ale před více než dvaceti lety rozpuštěn a materiály byly předány do archivu České filharmonie, což pramení z toho, že ČSKH je od roku 1994 součástí České filharmonie. Materiály byly postupně převáženy do Národního archivu, menší část fondu se ale stále ještě nachází v archivu České filharmonie.

Blíže pojednáváno je pouze o těch materiálech, které jsou relevantní pro téma této práce. Vzhledem k tomu, že fond je z naprosté většiny nezpracovaný, signatury jsou uváděny jen u těch materiálů, jimž byly přiděleny.

V Národním archivu České republiky se nachází celkem dvacet čtyři kartonů s materiály týkajícími se Českého spolku pro komorní hudbu. Spadají do fondu Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu. Pro časové období a téma této práce je relevantních šest kartonů. Materiály, které se v kartonech nacházejí, se často nevztahují k časovému rozmezí nebo k tématu, které je na kartonu uvedeno, mnohdy se také dokumenty opakují. Mezi materiály, jež lze dobře identifikovat a popsat, je možné nalézt i soukromé poznámky psané rukou i na stroji, které si pravděpodobně zapisovali jednatele spolku nebo další činitelé. Vzhledem k tomu, že na poznámkách není připsáno datum ani jméno pisatele, je velmi těžké je časově zařadit. Přesto jsou informace na nich uvedené většinou relevantní a pro tuto práci podstatné.

V kartonu č. 1 se nacházejí výtisky stanov Českého spolku pro komorní hudbu. Není na nich uveden rok vydání, je ale možné předpokládat, že to jsou stanovy z roku 1896 nebo 1897. V tomto kartonu se nachází také brožurka *Přehled činnosti 1894–1904*, sestavená tehdejším jednatelem Václavem Müllerem.

V kartonu č. 3 je několik listů soukromých poznámek, na kterých jsou uvedeny skladby oceněné v soutěži vypisované Českým spolkem pro komorní hudbu z let 1897–1937. Poznámky jsou psané několika pisateli a informace se drobně liší. Nachází se zde

i návrh pravidel pro soutěž pořádanou ČSKH, soupis skladeb přihlášených do soutěže z roku 1905 a jednatelské zprávy za rok 1904 a 1908.

Pod číslem 9 jsou evidovány dva kartony, kde je uložen scénář Dagmar Vanišové k výstavě *100 let Českého spolku pro komorní hudbu*, jež proběhla v roce 1994, a úvodní slovo k výstavě.

Pod číslo 12 spadají dva kartony, v nichž se nachází brožura ke slavnostem 25. výročí úmrtí Antonína Dvořáka, jednatelská zpráva za rok 1905, několik listů soukromých poznámek, novinové výstřižky týkající se spolku, programy koncertů a dopisy bez datace.

V archivu České filharmonie je uloženo celkem dvanáct kartonů s materiály k Českému spolku pro komorní hudbu. V osmi z nich je umístěna agenda spolku, korespondence a účetnictví, ve dvou jsou prameny relevantní pro tuto práci. Ve čtyřech zbývajících kartonech se nacházejí programy koncertů od roku 1894 do roku 1985.

V kartonu č. 2 jsou umístěny materiály k výstavě, jež proběhla v roce 1969 k výročí 75 let od založení Českého spolku pro komorní hudbu. Mezi nimi je přepis projevu, který přednesl tehdejší jednatel, poznámky ke scénáři výstavy nebo fotografie.

V kartonu bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973 se nachází povolovací listina c. k. místodržitelství v Čechách z 31. 8. 1894, šest zápisů ze schůzí Komitétu dam pro zařízení spolku pro komorní hudbu z dubna a května 1894, rukou psané návrhy stanov (patrně z roku 1894), dopisy z let 1894, 1897 a 1903, finanční protokol z 1. 3. 1895, prezenční listiny z valných hromad z let 1894–1913, zápis ze schůze správního výboru spolku ze 13. 4. 1899, zpráva o vypsání soutěže z roku 1903, poznámka jednatele Václava Müllera, návrh smlouvy ČSKH s Českým kvartetem z roku 1906, výroční účty z let 1901–1919 a jednatelské zprávy za rok 1902, 1903, 1906, 1907, 1909 a 1919.

V Českém muzeu hudby jsou uloženy jednatelské zprávy za rok 1900¹² a 1901¹³.

---

¹² Jednatelská zpráva za rok 1900. Fond periodik, sign. H 11750, stavěcí znak: H – I D 217/1900, archiv Českého muzea hudby.

¹³ Jednatelská zpráva za rok 1901. Fond periodik, sign. H 06233, stavěcí znak: H – I D 217/1901, archiv Českého muzea hudby.

3. Jednota pro komorní hudbu jako předchůdce ČSKH

3.1. Stav bádání o Jednotě pro komorní hudbu

V kapitole pojednávající o stavu bádání o Českém spolku pro komorní hudbu bylo uvedeno, že odborné bádání o ČSKH je nedostatečné a nesoustavné. Situace ohledně Jednoty pro komorní hudbu (Kammermusikverein) bohužel není jiná. Stejně jako v předchozí kapitole je stav bádání zpracován chronologicky a rozdělen na slovníková hesla, monografie a studie.

Oproti spolku o Jednotě pro komorní hudbu úplně chybějí novější práce. To souvisí s tím, že jednota byla od roku 1894 čistě německým spolkem a zanikla na začátku druhé světové války, čeští badatelé jí tedy nevěnovali pozornost. Kromě Procházkovy publikace však není Jednota pro komorní hudbu reflektována ani v německojazyčné literatuře české provenience.

Jednotě pro komorní hudbu je věnováno heslo pouze v *Československém hudebním slovníku osob a institucí*¹⁴. Krátká pasáž pojednává především o historii jednoty před vznikem Českého spolku pro komorní hudbu v roce 1894. Jejím pokračování po roce 1894 není věnován téměř žádný prostor.

První publikací, v níž je Jednota pro komorní hudbu tematizována, je kniha *Deset let Českého kvarteta*¹⁵. Josef Boleška poměrně obsáhle rozebírá pražský komorní život i samotnou jednotu, věnuje se její historii, okolnostem vzniku i koncertní praxi. Paradoxní je, že Český spolek pro komorní hudbu nechává úplně stranou, jen ho několikrát zmíní.

Nejobsáhlejší a zároveň jediná samostatná kniha o Jednotě pro komorní hudbu nese název *Der Kammermusikverein in Prag: Denkschrift zur fünfzigjährigen Gründungsfeier*¹⁶. Vyšla k 50. výročí založení jednoty a znamená jedinou soustavnou práci k tomuto tématu. Je v ní podrobně popsána historie i pozadí vzniku jednoty společně se soupisem provedených děl, účinkujících sólistů a těles mezi lety 1876 a 1926. Českému spolku pro komorní hudbu se kniha téměř nevěnuje.

---

¹⁴ Černušák, Gracian: Jednota pro komorní hudbu v Praze. In: *Československý hudební slovník osob a institucí*, sv. 1. Praha: Státní hudební nakladatelství, 1963, s. 583–584.

¹⁵ Boleška, Josef: *Deset let Českého kvarteta 1892–1902*. Praha: M. Urbánek, 1902.

¹⁶ Procházka, Rudolf František: *Der Kammermusikverein in Prag: Denkschrift zur fünfzigjährigen Gründungsfeier*. Praha: Kammermusikverein, 1926.

O Jednotě pro komorní hudbu pojednává i Vladimír Šefl v knize *85 let Českého spolku pro komorní hudbu v Praze*¹⁷. Jak sám uvádí, čerpá především z Boleškovy publikace *Deset let Českého kvarteta*, a nepřináší tedy nové informace.

V knize Dagmar Vanišové *Český spolek pro komorní hudbu 1894–1994*¹⁸ je věnována krátká pasáž i jednotě, a to především ve vztahu k Českému spolku pro komorní hudbu.

Z odborných studií je nutné zmínit Německý hudební život v Praze 1880–1939¹⁹, kde Jitka Ludvová podává krátké shrnutí historie Jednoty pro komorní hudbu. Oddíl věnovaný jednotě zařazuje do kapitoly Hlavní pořadatelské instituce. Věnuje se historii jednoty od jejího vzniku až do konce třicátých let 20. století, dramaturgii, repertoáru a pořádání koncertů. Předkládá také soupis koncertů mezi lety 1926 a 1938, kdy navazuje na seznam v Procházkově publikaci. Z knihy *Der Kammermusikverein in Prag* také pro své shrnutí čerpala. Pro období od roku 1925 až do zániku jednoty vycházela z dobových periodik, protože se nepodařilo nalézt původní archiv jednoty.

Historie Jednoty pro komorní hudbu je poměrně dobře zpracována do roku 1926, kdy byla vydána Procházkova kniha *Der Kammermusikverein in Prag*. Dalšímu časovému úseku až do zániku jednoty se věnuje pouze Jitka Ludvová, a to jen zběžně. Od první poloviny osmdesátých let 20. století nevyšla žádná publikace věnující se tomuto tématu.

3.2. Pramenná situace Jednoty pro komorní hudbu

V současné době se nepodařilo nalézt původní prameny, které se týkají Jednoty pro komorní hudbu. Problematika možného uložení pramenů byla konzultována s odborníky z Národního archivu a z archivu České filharmonie, nedošlo ale k žádnému zjištění, kde by se prameny mohly nacházet. Proto je následující shrnutí historie Jednoty pro komorní hudbu založeno na výše zmíněných knihách, především na Boleškově publikaci *Deset let Českého kvarteta 1892–1902* a na Procházkově knize

---

¹⁷ Šefl, Vladimír (ed.): *85 let Českého spolku pro komorní hudbu v Praze*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1979.

¹⁸ Vanišová, Dagmar: *Český spolek pro komorní hudbu 1894–1994*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1994.

¹⁹ Ludvová, Jitka: Německý hudební život v Praze 1880–1939. In: *Uměnovědné studie IV*. Praha 1983, s. 153–183.

Der Kammermusikverein in Prag, i vzhledem k tomu, že autoři pozdějších knih, ve kterých je jednota tematizována, z těchto publikací vycházejí.

3.3. Historie Jednoty pro komorní hudbu v letech 1876–1939

Jednota pro komorní hudbu je přímým předchůdcem Českého spolku pro komorní hudbu. Spolek se zformoval odloučením české části z česko-německé jednoty a inspiroval se její strukturou, náhledem na organizaci koncertů i dramaturgií. Proto je důležité se Jednotou pro komorní hudbu zabývat. Díky tomu je možné pochopit, jak přesně Český spolek pro komorní hudbu vznikl a z jaké tradice čerpal.

Tradice veřejného provádění komorní hudby v českých zemích sahá přibližně do třicátých let 19. století. Komorní tvorba svým charakterem přímo vybízí k domácímu provádění, a proto dlouho nebyla součástí veřejných koncertů. Převládalo přesvědčení, že komorní hudba nebude na velkých koncertních pódiích na posluchače správně působit. Z toho důvodu se v 18. století a v první polovině 19. století v Praze prováděla především v soukromých prostorech v rodinách hudbymilovných měšťanů, například advokát František Švestka pořádal mezi lety 1842 a 1864 soukromá týdenní setkání s komorní hudbou ve své domácnosti.²⁰

Ve třicátých letech 19. století se začaly objevovat první snahy o veřejné provádění komorní hudby, kdy na koncerty (například v Cecilské jednotě nebo na žákovských koncertech pořádaných hudebním ústavem Bedřicha Smetany) začala pronikat i komorní díla, přestože ne s příliš velkým úspěchem u posluchačů.²¹ To souvisí i s ustanovením prvních komorních těles, především smyčcových kvartet, která mohla komorní hudbu provádět.

V druhé polovině 19. století se situace začala postupně měnit. Komorní tvorba se neobjevovala už jen v měšťanských salonech, ale pomalu pronikala i do veřejného hudebního života, a to především zásluhou Umělecké besedy, která vznikla v roce 1863. Hudební odbor za přispění Bedřicha Smetany pořádal od roku 1864 koncerty, kde zaznívala i komorní hudba. Koncerty se konaly pod různými označeními a s přestávkami kvůli nepříznivé finanční situaci, přesto měly na hudební scénu té doby velký vliv.²²

---

²⁰ Esterlová, Tereza: *Neznámý pramen v archivu Pražské konzervatoře. Komorní hudba v domě Františka Švestky (1842–1864)*. Diplomová práce, Univerzita Karlova, 2015.

²¹ Vanišová, Dagmar: *Český spolek pro komorní hudbu 1894–1994*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1994, s. 9.

²² Jelínek, Hanuš: *Padesát let Umělecké besedy 1863–1913*. Praha: Umělecká beseda, 1913, s. 91.

Povědomí o komorní hudbě bylo stále silnější a její poslech se stával oblíbenějším, proto se zhruba deset let od založení Umělecké besedy začalo schylovat k založení další hudební instituce, tentokrát zaměřené výhradně na komorní hudbu.

Vznik spolku specializovaného na komorní hudbu byl ovlivněn několika faktory. Předně to byla společnost intelektuálů a hudebníků, scházející se od roku 1873 u pražského průmyslníka a milovníka umění Josepha Porgese von Portheima, kterou zaujala komorní hudba. Začala pořádat večery, kde byla prováděna komorní díla, a to především kvartetní (na těchto setkáních vystoupil například i mladý Antonín Dvořák jako violista). Programy k těmto soukromým koncertům byly psány jak v češtině, tak v němčině.²³ I proto je možné kruh kolem Josepha Porgese von Portheima a komorní koncerty, které pořádal, nazvat bezprostředním předchůdcem první společnosti zaměřené výhradně na komorní hudbu v Praze – Jednoty pro komorní hudbu.

Z dalších vlivů, které přispěly k vzniku nového komorního spolku, lze jmenovat Jana Ludevíta Procházku, žáka Bedřicha Smetany, klavíristu a hudebního organizátora, a jeho soukromé komorní koncerty, které v sedmdesátých letech 19. století ještě před vznikem jednoty pořádal nezávisle na společnosti kolem Josepha Porgese von Portheima ve své domácnosti, později v sále Konviktu.²⁴ Aktivně se poté podílel na vzniku Jednoty pro komorní hudbu i na organizaci koncertů pořádaných už v rámci nové společnosti.²⁵

Další možný impulz pro vznik čistě komorního spolku mohly znamenat triové večery, které pořádal Bedřich Smetana spolu s Antonínem Bennewitzem a Františkem Hegenbarthem v sále pražského Konviktu od roku 1865.²⁶ Na těchto koncertech se všichni tři aktivně podíleli jako hudebníci – Smetana jako klavírista, Bennewitz jako houslista a Hegenbarth jako violoncellista.²⁷ Antonín Bennewitz se od roku 1877 účastnil organizace Jednoty pro komorní hudbu a patřil k jejím předním představitelům.²⁸

Vznik Jednoty pro komorní hudbu ovlivnila i návštěva proslulého Florentského smyčcového kvarteta, které mělo v Praze 6. a 8. prosince 1872 dva koncerty.²⁹ Povzbuzen

---

²³ Procházka, Rudolf František: *Der Kammermusikverein in Prag: Denkschrift zur fünfzigjährigen Gründungsfeier*. Praha: Kammermusikverein, 1926, s. 25–26.

²⁴ Černý, Miroslav: Procházka, Jan Ludevít. In: *Československý hudební slovník osob a institucí*, sv. 2. Praha: Státní hudební nakladatelství, 1965, s. 370–371.

²⁵ Boleška, Josef: *Deset let Českého kvarteta 1892–1902*. Praha: M. Urbánek, 1902, s. 9.

²⁶ Květ, Jan Miroslav (ed.): *Čtyřicet let Českého kvarteta: 1892–1932*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1932, s. 8.

²⁷ Tamtéž, s. 8.

²⁸ Pečman, Rudolf: Bennewitz, Antonín. In: *Československý hudební slovník osob a institucí*, sv. 1. Praha: Státní hudební nakladatelství, 1963, s. 83.

²⁹ Procházka, Rudolf František: *Der Kammermusikverein in Prag: Denkschrift zur fünfzigjährigen Gründungsfeier*. Praha: Kammermusikverein, 1926, s. 18.

úspěchem těchto koncertů uspořádal Antonín Bennewitz roku 1873 spolu s Bedřichem Smetanou, Františkem Hegenbarthem a dalšími osobnostmi trojici kvartetních večerů s programem sestaveným z Beethovenových, Haydnových, Schumannových a Schubertových komorních děl.³⁰

Myšlenka na založení samostatného komorního spolku uzrála na konci října roku 1876, kdy Joseph Porges von Portheim spolu s Antonínem Bennewitzem, Emanuelem Bondym, Adolfem Popelkou, Janem Ludevitem Procházkou, Edmundem Schebkem a Gregorem Smolařzem vyzval veřejnost ke vstupu do nového spolku.³¹ Ohlas byl překvapivě silný a v prosinci roku 1876 došlo k oficiálnímu založení Jednoty pro komorní hudbu. V lednu roku 1877 proběhla první schůze, kde byly ustanoveny vůdčí osobnosti. Předsedou byl zvolen Gregor Smolařz a jeho zástupcem Joseph Porges von Portheim.³²

Z dalších osobností podílejících se už od počátku na chodu jednoty je nutné zmínit kupříkladu Zdeňka Fibicha, Františka Ondříčka s jeho ženou Annou, Jindřicha Káana z Albestů, Karla Kovařovice, Jaroslava Golla nebo Josefa Richarda Rozkošného.³³

První koncert se konal 19. února 1877 v sále pražského Konviktu. Byl přístupný pouze členům spolku a účastnili se ho jak čeští, tak němečtí umělci.³⁴

Spolek vznikl jako dvojjazyčný – jednacím řečí byla tedy čeština i němčina. V kontextu doby je to poměrně neobvyklý jev, v druhé polovině 19. století z pražského prostředí česko-německé organizace spíše mizely, než aby byly nově zakládány. Výjimkou je Pražská konzervatoř, která se zachovala svůj dvojjazyčný charakter až do roku 1919.³⁵

Přestože spolek byl oficiálně česko-německý, nebyl v programu Jednoty dáván stejný prostor české a německé hudbě. Hrání byli především klasici jako Ludvig van Beethoven, Wolfgang Amadeus Mozart a Joseph Haydn, z romantiků například Felix Mendelssohn-Bartholdy, Robert Schumann nebo Franz Schubert. Uváděny byly i novinky, i když v mnohem menším zastoupení. Česká hudba prováděna byla, poměr ale

---

³⁰ Procházka, Rudolf František: *Der Kammermusikverein in Prag: Denkschrift zur fünfzigjährigen Gründungsfeier*. Praha: Kammermusikverein, 1926, s. 19.

³¹ Tamtéž, s. 29–30.

³² Tamtéž, s. 31.

³³ Soukromé poznámky, autor neveden. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karton č. 12, Národní archiv České republiky.

³⁴ Procházka, Rudolf František: *Der Kammermusikverein in Prag: Denkschrift zur fünfzigjährigen Gründungsfeier*. Praha: Kammermusikverein, 1926, s. 34.

³⁵ Holzknicht, Václav: Státní konzervatoř hudby v Praze. In: *Československý hudební slovník osob a institucí*, sv. 2. Praha: Státní hudební nakladatelství, 1965, s. 607–608.

rozhodně nebyl vyvážený. V programech se objevovala česká jména jako Zdeněk Fibich, Emanuel Chvála, Antonín Dvořák nebo Bedřich Smetana.³⁶ Názor německých vůdčích osobností jednoty na českou hudbu byl rezervovaný, například Smetanův kvartet *Z mého života* nebyl v roce 1881 zařazen na program některého z koncertů údajně pro jeho „*zcela pochybený sloh a nepřekonatelné technické obtíže*“.³⁷ Toto dílo se objevilo na koncertě jednoty až v roce 1892, kdy bylo plně rehabilitováno.³⁸

Naopak čeští hudebníci se koncertů jednoty účastnili poměrně často. Mezi nimi byli i František Ondříček nebo Otakar Ševčík.³⁹

O popularitě nového spolku svědčí i to, že po prvním roce fungování měl přes 600 členů.⁴⁰ Ročně bylo pořádáno osm koncertů, z toho čtyři koncerty byly přístupné veřejnosti za poměrně nízké vstupné. Další čtyři koncerty byly interní, tedy jen pro členy spolku. Měly povahu tzv. cerklů – byly pořádány v uzpůsobení pódia obklopeného diváky, což mělo odstranit rozdíly mezi lepšími a horšími místy.⁴¹ Soukromé koncerty určené pouze pro členy spolku se v počátcích činnosti jednoty konaly v domě Josepha Porgese von Portheima na Smíchově, veřejné koncerty na Žofíně.⁴²

Na rozdíl od prvních koncertů pořádaných Českým spolkem pro komorní hudbu, kde hrálo výhradně České kvarteto, byly první koncerty jednoty jiného rázu. Komorní tělesa účinkující na koncertech byla často skládána z jednotlivých hráčů, jež jednota sestavila za účelem jednoho vystoupení. Tito hudebníci se často sešli až těsně před koncertem, nebyli tedy sehraní. Mnohdy se jednalo o orchestrální hráče, kteří na komorní hru nebyli zvyklí. Na koncerty jednoty měli také přístup laici, a to nejen jako posluchači, ale i jako hudebníci.⁴³ Tuto povahu měly koncerty i přesto, že v roce 1877 vzniklo stálé kvarteto (Stammquartett),⁴⁴ v němž od roku 1880 post primária zastával Antonín Bennewitz.⁴⁵ Hráči se ve stálém kvartetu ale často střídali, nevěnovali se komorní hře

---

³⁶ Procházka, Rudolf František: *Der Kammermusikverein in Prag: Denkschrift zur fünfzigjährigen Gründungsfeier*. Praha: Kammermusikverein, 1926, s. 77–83.

³⁷ Boleška, Josef: *Deset let Českého kvarteta 1892–1902*. Praha: M. Urbánek, 1902, s. 58.

³⁸ Procházka, Rudolf František: *Der Kammermusikverein in Prag: Denkschrift zur fünfzigjährigen Gründungsfeier*. Praha: Kammermusikverein, 1926, s. 43.

³⁹ Tamtéž, s. 44.

⁴⁰ Ludvová, Jitka: *Německý hudební život v Praze 1880–1939*. In: *Uměnovědné studie IV*. Praha 1983, s. 147.

⁴¹ Boleška, Josef: *Deset let Českého kvarteta 1892–1902*. Praha: M. Urbánek, 1902, s. 11.

⁴² Ludvová, Jitka: *Německý hudební život v Praze 1880–1939*. In: *Uměnovědné studie IV*. Praha 1983, s. 147.

⁴³ Boleška, Josef: *Deset let Českého kvarteta 1892–1902*. Praha: M. Urbánek, 1902, s. 10.

⁴⁴ Tamtéž, s. 32.

⁴⁵ Pečman, Rudolf: *Bennewitz, Antonín*. In: *Československý hudební slovník osob a institucí*, sv. 1. Praha: Státní hudební nakladatelství, 1963, s. 83.

profesionálně a měli velké množství jiných aktivit, kvalita koncertů proto nebyla nejvyšší. Stálé kvarteto také neúčinkovalo zdaleka na všech koncertech.⁴⁶

Když v roce 1879 odešel Jan Ludevít Procházka, jeden z nejdůležitějších vedoucích členů jednoty české národnosti, z Prahy do Hamburku, kde jeho manželka, operní pěvkyně, dostala angažmá,⁴⁷ ve vedení spolku začali převládat němečtí funkcionáři. Oficiálně byl spolek ale stále dvojjazyčný.⁴⁸

Po otevření Rudolfiny v únoru roku 1885 se začaly koncerty jednoty pořádat v tomto prostoru. Tehdy se ukázalo, že dosavadní řízení spolku i kvalita předchozích koncertů nedostačuje. Týkalo se to především stálého kvarteta, jež akusticky nestačilo novému koncertnímu prostoru.⁴⁹ Stále více se projevovala potřeba stabilního souboru složeného z vyrovnaných hudebníků, kteří budou mít potřebné vzdělání i praxi v provádění komorního repertoáru. Stále totiž přetrvávaly tendence náhodného složení komorního souboru z hudebníků, kteří se předtím neznali a neměli s komorní hudbou patřičné zkušenosti. Profesionálním hráčům se na koncertech jednoty často nevyplatilo vystupovat, honoráře byly malé a ušlý zisk byl mnohdy větší než samotný výdělek.⁵⁰ Na druhou stranu díky tomu byly koncerty stále poměrně levné a členstvo jednoty rostlo. Dokonce byly v roce 1884 zrušeny koncerty věnované veřejnosti a všechna vystoupení byla přístupna pouze členům.⁵¹

Kromě toho, že Antonín Bennewitz umělecky vedl stálé kvarteto působící v jednotě, podílel se i na organizaci spolku. Po jeho odchodu z jednoty v roce 1887, kdy se začal plně věnovat pedagogické činnosti jako ředitel konzervatoře,⁵² se již nenašel stálý primárius a stálé kvarteto upadalo.⁵³ Doménou koncertů jednoty se tedy stále více stávala vystoupení sólových hvězd a cizích interpretů. To bylo posíleno tím, že po odchodu Antonína Bennewitze z postu prvního houslisty se nedařilo najít vhodného primária pro stálé kvarteto, a proto se na této pozici často střídali hosté. Z úcty k nim jim byl na koncertech mnohdy dáván prostor pro sólovou hru, což začalo obecně

---

⁴⁶ Boleška, Josef: *Deset let Českého kvarteta 1892–1902*. Praha: M. Urbánek, 1902, s. 12.

⁴⁷ Černý, Miroslav: Procházka, Jan Ludevít. In: *Československý hudební slovník osob a institucí*, sv. 2. Praha: Státní hudební nakladatelství, 1965, s. 370–371.

⁴⁸ Boleška, Josef: *Deset let Českého kvarteta 1892–1902*. Praha: M. Urbánek, 1902, s. 19.

⁴⁹ Tamtéž, s. 11.

⁵⁰ Tamtéž, s. 12.

⁵¹ Procházka, Rudolf František: *Der Kammermusikverein in Prag: Denkschrift zur fünfzigjährigen Gründungsfeier*. Praha: Kammermusikverein, 1926, s. 43.

⁵² Tamtéž, s. 12.

⁵³ Vanišová, Dagmar: *Český spolek pro komorní hudbu 1894–1994*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1994, s. 12–13.

postupně čím dál více vyžadovat. Postupem času docházelo k tomu, že komorní hudba pouze vyplňovala prostor mezi jednotlivými sólovými kusy,⁵⁴ což je v činnosti spolku, jehož prvotním záměrem bylo pěstovat komorní hudbu, poměrně paradoxní.

V osmdesátých letech 19. století se kromě pozitivních vlivů na pražský kulturní život začínaly projevovat i negativní aspekty fungování dobře přístupného komorního spolku se zajímavou dramaturgií. Vzhledem k tomu, že vstupné na koncerty jednoty bylo nízké, pražské obecnstvo nemělo motivaci navštěvovat koncerty sólových umělců pořádané nezávisle na jednotě, které byly mnohem dražší. Jednota tak nepřímou uškodila variabilitě pražského koncertního života. Po několika koncertech sólových hvězd před poloprázdnými sály přestali pořadatelé takové koncerty organizovat.⁵⁵

Jednota pro komorní hudbu byla mezi Pražany stále oblíbenější, to je patrné i z toho, že na počátku devadesátých let 19. století přestala přijímat nové členy.⁵⁶

Roku 1888 byl jako violoncellista stálého kvarteta přijat žák Františka Hegenbartha Hanuš Wihan,⁵⁷ který byl v jednotě ustanoven i jako vedoucí uměleckého studia komorních děl.⁵⁸ Poté co Wihan, jenž zároveň vyučoval na Pražské konzervatoři hru na violoncello a komorní hru, sestavil v roce 1891 výběrové smyčcové kvarteto (od roku 1892 známé jako České kvarteto⁵⁹), navrhl vedení jednoty, aby jeho žáci zahráli na příštím koncertě místo něj, protože měl povinnosti jinde. Koncert se uskutečnil 12. listopadu 1891, přestože prvotní reakce členstva i některých vedoucích osobností byla negativní, protože se domnívali, že mladí žáci nebudou schopni zahrát v požadované kvalitě. Údajně zaznělo hodnocení: „*Tak jsme to dotáhli daleko, že máme býti častováni výkony nezralých konzervatoristů?*“.⁶⁰ Vystoupení ale bylo velmi úspěšné a nastartovalo skvělou dráhu kvarteta, které krátce nato začalo slavit úspěchy na domácí i zahraniční půdě a pořádat samostatné koncerty.

Poté co se ukázalo, že o kvalitě hry Českého kvarteta nemůže být pochyb, Hanuš Wihan s Antonínem Bennewitzem, který měl v jednotě stále vlivné postavení, prosadili, aby soubor účinkoval na několika dalších koncertech jednoty. Bylo zřejmé, jak velký

---

⁵⁴ Boleška, Josef: *Deset let Českého kvarteta 1892–1902*. Praha: M. Urbánek, 1902, s. 21.

⁵⁵ Tamtéž, s. 21.

⁵⁶ Procházka, Rudolf František: *Der Kammermusikverein in Prag: Denkschrift zur fünfzigjährigen Gründungsfeier*. Praha: Kammermusikverein, 1926, s. 45.

⁵⁷ Černušák, Gracian: Wihan, Hanuš. In: *Československý hudební slovník osob a institucí*, sv. 2. Praha: Státní hudební nakladatelství, 1965, s. 952–953.

⁵⁸ Boleška, Josef: *Deset let Českého kvarteta 1892–1902*. Praha: M. Urbánek, 1902, s. 20.

⁵⁹ Černušák, Gracian: České kvarteto. In: *Československý hudební slovník osob a institucí*, sv. 1. Praha: Státní hudební nakladatelství, 1963, s. 205–206.

⁶⁰ Boleška, Josef: *Deset let Českého kvarteta 1892–1902*. Praha: M. Urbánek, 1902, s. 29.

potenciál kvarteto má a že očividně potřebuje stálé koncertní místo, kam se bude moci vracet, i stabilní příjem. Proto Wihan jednotě nabídl, aby bylo kvarteto přijato jako stálý soubor spolku namísto kvalitativně nevyhovujícího a nestabilního kvarteta, které dosud v jednotě působilo. To ale vedení jednoty zastupované Josephem Porgesem von Portheimem odmítlo.⁶¹ V té době ve vedení převažovaly německy orientované osobnosti a představa kvarteta složeného z nezkušených hudebníků, které mělo navíc v úmyslu provádět českou hudbu, jim nebyla po chuti.⁶² Z toho důvodu a také kvůli tomu, že na programech koncertů jednoty se objevovalo stále méně hudby českých skladatelů, bylo rozhodnuto, že bude vytvořen nový, ryze český spolek, jenž se bude věnovat komorní hudbě a ve kterém najde úspěšné České kvarteto svůj stálý domov. V roce 1894 tedy vznikl Český spolek pro komorní hudbu.

Po vzniku Českého spolku pro komorní hudbu se Jednota pro komorní velmi rychle stala ryze německým spolkem, jenž měl jako jednacím řeč stanovenou němčinu. České kvarteto ještě 16. března 1894 vystoupilo na koncertě jednoty, bylo to ale na velmi dlouhou dobu jeho poslední vystoupení pro tuto instituci.

Po odloučení české části si jednota zachovala svůj název (Kammermusikverein) i svoje dobré postavení. V německém hudebním životě v Praze měla nejširší členskou základnu a také nejlepší renomé, počet jejích členů hlásících se k německé národnosti se v roce 1894 ustálil na zhruba 1000 členech a pozvolna stále rostl.⁶³ Dramaturgie a řízení společnosti se příliš nezměnily. V roce 1893, ještě před oddělením české části, bylo zrušeno stálé kvarteto jednoty, od té doby na koncertech vystupovala zahraniční, nejčastěji německá tělesa a sólisté. Proto až do třicátých let 20. století v jednotě téměř neúčinkovali čeští umělci a v důsledku toho se téměř neprováděla česká hudba.⁶⁴ Skladby byly vybírány především z klasicko-romantického repertoáru, na koncertech jednoty ale zaznívala stále častěji díla soudobých skladatelů i úplné novinky. Například 24. února 1913 dirigoval Arnold Schönberg v rámci koncertů jednoty jen čtyři měsíce po premiéře svůj cyklus melodramů *Pierrot lunaire* (mezi pražským publikem to způsobilo velký skandál).⁶⁵

---

⁶¹ Boleška, Josef: *Deset let Českého kvarteta 1892–1902*. Praha: M. Urbánek, 1902, s. 58.

⁶² Květ, Jan Miroslav (ed.): *Čtyřicet let Českého kvarteta: 1892–1932*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1932, s. 29.

⁶³ Ludvová, Jitka: Německý hudební život v Praze 1880–1939. In: *Uměnovědné studie IV*. Praha 1983, s. 147.

⁶⁴ Tamtéž, s. 147–148.

⁶⁵ Procházka, Rudolf František: *Der Kammermusikverein in Prag: Denkschrift zur fünfzigjährigen Gründungsfeier*. Praha: Kammermusikverein, 1926, s. 61.

Čeští umělci se do programů jednoty znovu prosadili až na počátku třicátých let 20. století, kdy v jednotě začalo účinkovat Pražské kvarteto – první český soubor, který zde vystoupil od roku 1894. Pražské kvarteto se stalo stálým hostem a spolu s ním do programu znovu vstoupila i česká tvorba.⁶⁶ V roce 1932 na koncertě jednoty po necelých čtyřiceti letech vystoupilo České kvarteto, jež provedlo Smetanův kvartet *Z mého života*.⁶⁷

Koncerty se od roku 1894 konaly v Německém divadle, v roce 1935 se přesunuly do Německého domu.⁶⁸

I přestože byla od roku 1894 německá a česká část komorního spolku oddělená a zcela samostatná, spolupráce úplně neustala. Například v roce 1935 se Spolek pro komorní hudbu v Moravské Ostravě domlouval společně s Českým spolkem pro komorní hudbu a s německou Jednotou pro komorní hudbu na společné spolupráci ohledně zvaní významných zahraničních těles, která by mohla vystoupit na koncertech všech tří institucí.⁶⁹

Ohledně data zániku Jednoty pro komorní hudbu se nepodařilo dohledat přesné informace. Jitka Ludvová ve studii *Hudební život v Praze 1880–1939* píše, že koncerty probíhaly po přesunu do Německého domu v roce 1935 i ve válečných letech, její soupis koncertů ale končí rokem 1938. Je důvodné se domnívat, že Jednota pro komorní hudbu zanikla během prvních let druhé světové války, kdy zanikalo i velké množství jiných kulturních institucí.

---

⁶⁶ Ludvová, Jitka: *Německý hudební život v Praze 1880–1939*. In: *Uměnovědné studie IV*. Praha 1983, s. 147, s. 148.

⁶⁷ Tamtéž, s. 150.

⁶⁸ Tamtéž, s. 148.

⁶⁹ Dopis od Spolku pro komorní hudbu v Moravské Ostravě ČSKH ze 13. 7. 1935. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karta č. 4, Národní archiv České republiky.

4. Český spolek pro komorní hudbu v počátcích

4.1. Vznik Českého spolku pro komorní hudbu

Stejně jako v případě vzniku Jednoty pro komorní hudbu existuje několik faktorů, které přímo i nepřímo ovlivnily vznik Českého spolku pro komorní hudbu.

Jedním z hlavních důvodů pro vznik nového komorního spolku byly spory, které nastávaly v Jednotě pro komorní hudbu mezi členstvem prosazujícím české a německé zájmy. Členové obhajující provádění české hudby a vystupování českých umělců byli stále více nespokojeni se zvyšující se tendencí uvádět v Jednotě pro komorní hudbu spíše zahraniční a německý repertoár na úkor českých skladeb. Poslední kapkou bylo odmítnutí angažování Českého kvarteta na pozici stálého souboru jednoty. Hanuš Wihan i další odborníci si uvědomovali možný význam Českého kvarteta pro českou hudbu a věděli, že je nutné zajistit mu co nejlepší podmínky – možnost pravidelných koncertů v Praze a stálý příjem. České kvarteto bylo tedy hlavním impulzem pro založení ryze českého komorního spolku, v němž bylo možné provádět česká díla, aniž bylo nutné jejich volbu obhajovat před německým členstvem Jednoty pro komorní hudbu.

Dalším důvodem vzniku Českého spolku pro komorní hudbu byl fakt, že Jednota pro komorní hudbu přestala na počátku devadesátých let 19. století přijímat nové členy a poptávka po komorních koncertech stále rostla. Pro vznik nového spolku tedy byly dobré podmínky i v tomto ohledu.

Ve prospěch vzniku samostatného českého spolku svědčila i celková atmosféra českého politického i kulturního osamostatňování, která byla aktuální po celou druhou polovinu 19. století. V devadesátých letech 19. století se vzájemné česko-německé konflikty začaly vyostřovat (například proces s Omladinou⁷⁰). Jako projev vůle k osamostatnění české kultury proběhla v roce 1891 Jubilejní zemská výstava a v roce 1895 Národopisná výstava československá. Česká společnost v Praze celkově dospěla do momentu, kdy bylo možné a žádoucí založit si vlastní komorní spolek.

Český komorní spolek měl příznivé podmínky ke vzniku i z ekonomického hlediska díky velkému zájmu Pražanů, kteří pravidelně přispívali prostřednictvím členských příspěvků, a také díky mecenášům, kteří spolku vytvořili dobrou počáteční

---

⁷⁰ politický proces s mladými vlastenci bouřícími se proti rakousko-uherské nadvládě, který proběhl mezi lety 1893 a 1894

finanční situaci. Nejdůležitějším mecenášem ČSKH byl architekt Josef Hlávka (1831–1908).

Prvotní myšlenka na vznik Českého spolku pro komorní hudbu vznikla patrně v Brandýse nad Orlicí, kam se jezdily rekreovat kulturní osobnosti té doby. V dopise Františka Niklase Zdeňku Nossbergerovi⁷¹ o počátcích ČSKH se uvádí, že se do Brandýsa nad Orlicí sjíždělo mnoho „*mladých průbojných a vlasteneckých kumštýřů, malířů, básníků, spisovatelů a hlavně muzikantů*“. Mezi ně patřil i František Ondříček se svou ženou, skladatel Karel Weis, Matylda Rösslerová a další osobnosti včetně rodičů Františka Niklase (z jejich ústního podání se Niklas vše dozvěděl), jež spojovala láska k hudbě. Kromě soukromých produkcí, organizovaných především Františkem Ondříčkem,⁷² se tato společnost podílela i na hudebním doprovodu nedělních velkých mší v místním kostele.

Do sousedního Ústí nad Orlicí, kde se narodil Hanuš Wihan a kde měl svůj letní byt, jezdili od roku 1893 na léto jeho žáci – pozdější členové Českého kvarteta – a společně tam zkoušeli a učili se.⁷³ Když se o hudebních aktivitách v Brandýse nad Orlicí dozvěděl Wihan, několikrát přijel z Ústí nad Orlicí s nově vzniklým kvartetem a uspořádal v Brandýse několik koncertů, které měly velký úspěch.⁷⁴

Patrně při pořádání kulturních produkcí v Brandýse nad Orlicí vznikl pevný záměr založit Český spolek pro komorní hudbu. Na přelomu let 1893 a 1894 se myšlenka začala realizovat a pod patronací Ferdinanda Pečírky, Františka Urbánka⁷⁵ a Hanuše Wihana⁷⁶ se počali z pražských hudebně zaměřených rodin získávat příznivci založení českého komorního spolku. Prvních organizačních úkonů se ujaly dámy, především manželky nebo příbuzné budoucích členů spolku,⁷⁷ pod vedením Matyldy Rösslerové.⁷⁸

---

⁷¹ Kopie dopisu F. Niklase Z. Nossbergerovi patrně z roku 1974. Karton č. 1, archiv České filharmonie.

⁷² Květ, Jan Miroslav: Národní umělec Ladislav Zelenka a České kvarteto. Praha: Vydavatelství Ministerstva informací, 1948, s. 26.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ Kopie dopisu F. Niklase Z. Nossbergerovi, patrně z roku 1974. Karton č. 1, archiv České filharmonie.

⁷⁵ Novinový výstřižek, článek Jak to tenkrát bylo od Vladimíra Šolína. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karton č. 12, Národní archiv České republiky.

⁷⁶ Květ, Jan Miroslav (ed.): *Čtyřicet let Českého kvarteta: 1892–1932*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1932, s. 29.

⁷⁷ Vanišová, Dagmar: *Český spolek pro komorní hudbu 1894–1994*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1994, s. 16.

⁷⁸ Květ, Jan Miroslav (ed.): *Čtyřicet let Českého kvarteta: 1892–1932*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1932, s. 29.

Vladimír Šolín v článku *Jak to tenkrát bylo* uvádí, že „*mladé dámy z předních rodin objížděly tenkrát v kočárech známé pražské vzdělance a získávaly přihlášky členů*“.⁷⁹

První dochovaný zápis ze schůzí, na kterých byly projednávány okolnosti založení nového spolku, pochází z 6. dubna 1894.⁸⁰ Jednalo se pravděpodobně o jednu z prvních, ne-li úplně první schůzi přípravného výboru, nesoucího název Komitét dam pro zařízení spolku pro komorní hudbu. Na schůzi byl probírán způsob tvorby stanov a také otázka propojení spolku s Uměleckou besedou. Do poloviny května 1894 proběhlo celkem šest schůzí Komitétu dam pro zařízení spolku pro komorní hudbu, na kterých byly projednány stanovy, bylo rozhodnuto o samostatnosti a nezávislosti spolku a byl jednohlasně přijat návrh nabídnout Josefu Hlávkovi předsednictví. Byla také určena osoba, která měla za úkol probrat s Českým kvartetem okolnosti jeho spolupráce se spolkem. Schůze komitétu dam se v dubnu a květnu roku 1894 konaly téměř každý týden, což svědčí o rozhodnosti, s jakou byla myšlenka na nový komorní spolek uváděna v život.

Na konci dubna roku 1894 bylo přihláшено celkem 884 členů, z nich 178 bylo zakládajících a 706 přispívajících.⁸¹ Z toho je patrné, s jakým povděkem byla myšlenka na založení českého komorního spolku přijata. Tak vysoký počet přihlášených členů pramení i z toho, že v dubnu roku 1894 přizvala své členy k předběžné přihlášce do nového spolku i Umělecká beseda.⁸²

Mezi členy nového spolku patřila kulturní a intelektuální elita té doby, například Marie Červinková-Riegrová, Vojtěch Hynais, Karel Kovařovic, František Křížík nebo Josef Jiránek.⁸³

V průběhu jara roku 1894 byla uzavřena smlouva s Českým kvartetem, které mělo zajišťovat všech osm plánovaných vystoupení v koncertní sezoně. Smlouva se nedochovala, Vladimír Šolín ale píše, že jedna z prvních podmínek pro České kvarteto ze strany spolku byla „*pěstovat v první řadě českou hudbu*“.⁸⁴

---

⁷⁹ Novinový výstřižek, článek *Jak to tenkrát bylo* od Vladimíra Šolína. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karton č. 12, Národní archiv České republiky.

⁸⁰ Zápis ze schůze Komitétu dam pro zařízení spolku pro komorní hudbu z 6. 4. 1894. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

⁸¹ Zápis ze schůze Komitétu dam pro zařízení spolku pro komorní hudbu z 5. 5. 1894. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

⁸² Šefl, Vladimír (ed.): *85 let Českého spolku pro komorní hudbu v Praze*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1979, s. 12.

⁸³ Vanišová, Dagmar: *Český spolek pro komorní hudbu 1894–1994*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1994, s. 16.

⁸⁴ Novinový výstřižek, článek *Jak to tenkrát bylo* od Vladimíra Šolína. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karton č. 12, Národní archiv České republiky.

Ze zápisu ze schůze Komitétu dam pro zařízení spolku pro komorní hudbu z 26. dubna 1894⁸⁵ vyplývá, že Josef Hlávka si vyžádal stanovy k pročení. Evidentně přijal nabídnutou nominaci na předsedu. Novému komornímu spolku poskytl nejen finanční oporu, ale zároveň spolek zaštitil svým jménem.

Dne 31. srpna 1894 c. k. místodržitelství v Praze schválilo stanovy, které mu spolek již v červenci zaslal, a povolilo jeho vznik.⁸⁶ Dne 9. října 1894 proběhla ustanovující valná hromada, kde byly schváleny stanovy, a byli zvoleni vedoucí představitelé spolku. Prvním předsedou se stal Josef Hlávka a místopředsedou skladatel Karel Bendl.⁸⁷ Ohledně jednatelů spolku nejsou informace úplné, je ale pravděpodobné, že prvním jednatelem byl Jaroslav Lohař, což uvádí i Dagmar Vanišová.⁸⁸

Hned následujícího dne, 10. října 1894, byl uspořádán první koncert. České kvarteto provedlo smyčcový kvartet č. 1 e moll *Z mého života* Bedřicha Smetany, smyčcový kvartet č. 1 b moll op. 4 Sergeje Ivanoviče Tanějeva a společně s Ferdinandem Lachnerem u violového partu smyčcový kvintet č. 3 Es dur op. 97 Antonína Dvořáka.⁸⁹ Tanějevův kvartet a Dvořákův kvintet byly novinky, Tanějev svůj kvartet b moll napsal v roce 1890,⁹⁰ Dvořákův kvintet pochází z roku 1893.⁹¹ Koncert měl slavnostní náladu nejen proto, že se jednalo o první koncert nového spolku, ale také kvůli tomu, že se jej osobně účastnil Antonín Dvořák, jenž se po dvou letech strávených v Americe poprvé objevil v Praze na veřejnosti.⁹²

Výběrem programu zahajovacího koncertu spolek naznačil, jakou cestou se plánuje vydat. Byla provedena výhradně slovanská díla, z toho Smetanův kvartet *Z mého života*, který byl zprvu Jednotou pro komorní hudbu odmítnut, a dvě novinky. Nebylo ani třeba číst stanovy spolku, aby bylo zřejmé, že spolek plánuje podporovat českou tvorbu, české umělce a nová díla českých i zahraničních skladatelů.

---

⁸⁵ Zápis ze schůze Komitétu dam pro zařízení spolku pro komorní hudbu z 26. 4. 1894. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

⁸⁶ Povolovací listina c. k. místodržitelství v Čechách z 31. 8. 1894. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

⁸⁷ Vanišová, Dagmar: *Český spolek pro komorní hudbu 1894–1994*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1994, s. 18.

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ Program zahajovacího koncertu 10. 10. 1894. Karton Programy ČSKH 1894–1930, archiv České filharmonie.

⁹⁰ Potter, Tully: Taneyev, Sergey Ivanovich. In: Sadie, Stanley-Tyrell, John (ed.): *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, sv. 25, New York: Oxford University Press, 2001, s. 66–71.

⁹¹ Burghauser, Jarmil: Antonín Dvořák, thematický katalog. Praha: Editio Supraphon, 1996, s. 303.

⁹² Květ, Jan Miroslav (ed.): *Čtyřicet let Českého kvarteta: 1892–1932*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1932, s. 30.

4.2. Geneze názvu spolku

Jako první prozatímní návrh na označení nově vzniklého komorního spolku lze chápat pojmenování „spolek pro komorní hudbu“, které bylo užito v názvu přípravného výboru Komitét dam pro zařízení spolku pro komorní hudbu. O oficiálním názvu spolku se jednalo na schůzi komitétu dam 13. dubna 1894,⁹³ měl znít „Český spolek pro pěstování komorní hudby“. Označení spolku se později ustálilo na jménu „Český spolek pro komorní hudbu“, to nesou i návrhy stanov, jež byly vytvářeny v dubnu a v květnu roku 1894.⁹⁴ V tomto ohledu ale došlo ke změně. V zápisu ze schůze Komitétu dam z 26. dubna 1894⁹⁵ se referuje o poslání stanov Josefu Hlávkovi k prostudování a vyhodnocení. V tomto okamžiku pravděpodobně došlo k odstranění přívlastku „český“ z názvu spolku. Josef Hlávka podle Dagmar Vanišové nesouhlasil s tím, aby přízvisko „český“ bylo součástí názvu,⁹⁶ a patrně prosadil, aby nebylo v pojmenování spolku zahrnuto.

Konečná verze stanov z roku 1894 se nedochovala, je ale možné předpokládat, že v ní byl spolek označen jako „Spolek pro komorní hudbu“, protože tento název je uveden i na programu prvního koncertu 10. října 1894.

Pojmenování „Spolek pro komorní hudbu“ bylo zachováno do podzimu roku 1896. Na programu koncertu, který se konal 25. listopadu 1896, už spolek nese označení „Český spolek pro komorní hudbu“, které si ponechal až do dnešní doby. Tato změna údajně způsobila, že Josef Hlávka se vzdal svého předsednictví a znovu je přijal až pod nátlakem výboru.⁹⁷

V literatuře se často uvádí, že spolek přidal do svého názvu přízvisko „český“ až v roce 1897, ale program koncertu z 25. listopadu 1896, který v záhlaví nese název „Český spolek pro komorní hudbu“, svědčí o tom, že se tak stalo již o rok dříve. Zápisy ze schůzí správního výboru nebo valných hromad, kde byly s velkou pravděpodobností tyto změny diskutovány, se bohužel nedochovaly.

---

⁹³ Zápis ze schůze Komitétu dam pro zařízení spolku pro komorní hudbu ze 13. 4. 1894. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

⁹⁴ Rukou psané návrhy stanov ČSKH z roku 1894. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

⁹⁵ Zápis ze schůze Komitétu dam pro zařízení spolku pro komorní hudbu z 26. 4. 1894. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

⁹⁶ Vanišová, Dagmar: *Český spolek pro komorní hudbu 1894–1994*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1994, s. 18.

⁹⁷ Tamtéž.

4.3. Organizační struktura Českého spolku pro komorní hudbu

Když byly na počátku činnosti spolku vytvářeny stanovy a formovala se organizační struktura, Komitét dam pro zařízení spolku pro komorní hudbu si vyžádal stanovy Jednoty pro komorní hudbu (společně se stanovami dalších spolků s podobným zaměřením), na jejichž základě vypracoval advokát Jaroslav Lohař návrh stanov Českého spolku pro komorní hudbu.⁹⁸ Na schůzi Komitétu dam 5. května 1894⁹⁹ byl jeho návrh stanov odsouhlasen. Stanovy byly oficiálně schváleny 9. října na ustanovující valné hromadě.

Dochovaly se jen návrhy prvních stanov, lze ale předpokládat, že kromě názvu v nich nedošlo k mnoha změnám. Při porovnání návrhů stanov z roku 1894¹⁰⁰ s tištěnými stanovami z roku 1896 nebo 1897¹⁰¹ je zřejmé, že pozdější stanovy si vzaly za vzor ty původní a byly pouze drobně pozměněny.

Návrh stanov z roku 1894 obsahuje osmnáct oddílů. Je zde zakotveno jméno spolku (ještě v původním znění „Český spolek pro komorní hudbu“) a jeho sídlo v Praze.

Referuje se o účelu spolku, jenž byl vytyčen jako pěstování komorní, a to především české hudby prostřednictvím veřejných koncertů i koncertů určených pouze pro členy.

Pojednává se zde o rozdělení členů na zakládající (ti kromě ročního příspěvku jednorázově složili i další finanční částku a mají nárok na rezervované sedadlo) a přispívající (ti platí pouze roční příspěvek a mají nárok pouze na nezadaná sedadla).

Dále jsou vytyčena práva členů, jež obsahují právo navštěvovat soukromé i veřejné produkce, hlasovat ve valných hromadách, být volen do správního výboru i výkonného komitétu a činit písemné návrhy správnímu výboru i valné hromadě společně s povinnostmi členů, které sestávají pouze ze závazku platit roční příspěvek.

Je stanoveno, jak se stát členem spolku (členství se nabývá poté, co je člen přijat správním výborem a je zaplacen první roční příspěvek) a jak se členství pozbývá (úmrtím

---

⁹⁸ Zápis ze schůze Komitétu dam pro zařízení spolku pro komorní hudbu z 6. 4. 1894. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

⁹⁹ Zápis ze schůze Komitétu dam pro zařízení spolku pro komorní hudbu z 5. 5. 1894. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

¹⁰⁰ Rukou psané návrhy stanov ČSKH z roku 1894. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

¹⁰¹ Tištěné stanovy ČSKH z roku 1896 nebo 1897. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karton č. 1, Národní archiv České republiky.

člena, dobrovolným vystoupením nebo pokud nebyl i po upomínkách zaplacen roční příspěvek).

Vymezena je správa spolku, která sestává z valné hromady, správního výboru a výkonného komitétu. Valná hromada volí předsedu spolku, členy správního výboru a náhradníky, mezi nimiž musí být určitý počet dam, a revizory účtů, schvaluje rozpočet a mimořádné výdaje, určuje počátek a konec správního roku, schvaluje a mění stanovy a rozhoduje o rozpuštění spolku. Řádné valné hromady se konají jednou ročně, v nutných případech může být svolána i mimořádná valná hromada. Správní výbor se skládá z předsedy spolku a z dvaceti členů, z nichž jedno místo je vyhrazeno delegátovi Umělecké besedy. Správní výbor volí místopředsedu, pokladníka, jednatele a členy výkonného komitétu, stanovuje program spolkových koncertů, posuzuje činnost výkonného komitétu i dalších funkcionářů, připravuje program valných hromad a svolává mimořádné valné hromady. Jeho schůze se konají dvakrát ročně. Výkonný komitét se skládá z předsedy, místopředsedy, jednatele a dalších čtyř členů spolku (dvou pánů a dvou dam) a obstarává veškeré spolkové záležitosti, které nejsou vyhrazeny valné hromadě nebo správnímu výboru.

Ve stanovách jsou také zakotveny povinnosti předsedy spolku, který svolává schůze valné hromady, správního výboru i výkonného komitétu, jimž předsedá a provádí jejich usnesení. Spolek reprezentuje a je zodpovědný za dodržování stanov.

Ve stanovách jsou vytyčena i pravidla hlasování, mezi nimiž je zakotveno rozhodující právo většiny, pokud se ale jedná o valnou hromadu, kde je diskutována změna stanov nebo rozpuštění spolku, je zapotřebí tří čtvrtin hlasů.

Stanoveny jsou finanční záležitosti spolku a procedura, které se užívá v případě, že se členové se spolkem dostanou do sporu.

Pro případ zrušení spolku je ve stanovách vymezeno, že jeho jmění připadá do úschovy Umělecké besedě.¹⁰²

Poslední oddíl stanov říká, že jednacím jazykem spolku je čeština.

Ze stanov je zřejmé, že spolek si již v počátku pevně určil, čeho chce dosáhnout – rozvíjet komorní, a to především českou hudbu. Proces nabytí členství byl poměrně

---

¹⁰² Viz podkapitola Vztah Českého spolku pro komorní hudbu a Umělecké besedy.

jednoduchý, neprovázely ho žádné překážky, a benefity členstvím získané byly atraktivní. I kvůli tomu spolek uspěl a členů stále přibývalo.

V roce 1896 nebo v roce 1897 byly vytištěny nové stanovy. Na dochovaných výtiscích stanov není uvedeno datum vydání, ale vzhledem k tomu, že v listopadu 1896 začal být užíván nový název Český spolek pro komorní hudbu, který je uveden i na stanovách, je důvodné se domnívat, že byly vydány zhruba v této době. Tyto stanovy se od těch původních liší v několika ohledech. Rozšířen byl zamýšlený účel spolku – kromě pěstování komorní, zvláště české hudby si spolek předsevzal podporovat všeobecně hudební umění, a to navíc oproti původním stanovám prostřednictvím vypisování cen za české komorní skladby a dalšími prostředky, jako jsou přednášky nebo publikace. Ve správním výboru je i v nových stanovách jedno místo vyhrazeno zástupci Umělecké besedy, nově ale musí být deset z devatenácti členů výboru dámy. Správnímu výboru byla nově připsána pravomoc vyloučit člena spolku. Do výkonného komitétu čerstvě patří i pokladník. Změna nastává v případě zrušení spolku – pokud valná hromada nerozhodne jinak, jmění spolku připadne nikoli Umělecké besedě, ale pěveckému spolku Hlahol.

4.4. Vztah Českého spolku pro komorní hudbu a Umělecké besedy

Umělecká beseda a její hudební odbor jsou s Českým spolkem pro komorní hudbu spjaty od počátku. Ještě před vznikem spolku, v době, kdy fungovala česko-německá Jednota pro komorní hudbu, některé osobnosti působily v obou institucích. To je případ Jana Ludevíta Procházky, který byl v počátcích hudebního odboru Umělecké besedy jeho jednatelem, Hanuše Wihana, jenž působil v roce 1889 ve správním výboru Umělecké besedy,¹⁰³ nebo Václava Müllera, pozdějšího jednatele Českého spolku pro komorní hudbu, který byl členem Umělecké besedy a na přelomu století také jednatelem hudebního odboru.¹⁰⁴ Další pojítka Umělecké besedy s novým komorním spolkem tvoří

---

¹⁰³ Jelínek, Hanuš: *Padesát let Umělecké besedy 1863–1913*. Praha: Umělecká beseda, 1913, s. LXXII.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 121.

České kvarteto, které ještě před založením Českého spolku pro komorní hudbu hrálo na několika tzv. populárních koncertech v Umělecké besedě.¹⁰⁵

Podle autora kapitoly Hudební odbor v prvním půlstoletí z knihy *Padesát let Umělecké besedy* Vladimíra Šilhana¹⁰⁶ vznikl Český spolek pro komorní hudbu ze středu hudebního odboru Umělecké besedy.¹⁰⁷ Tvzení, že hudební odbor Umělecké besedy si nárokuje zakladatelský vliv na Český spolek pro komorní hudbu a pojmenovává se jako jeho přímý předchůdce, je uvedeno i v brožuře vydané Uměleckou besedou ke slavnostem na paměť Antonína Dvořáka u příležitosti 25. výročí jeho smrti.¹⁰⁸ Tyto výroky jsou poněkud nadnesené, Umělecká beseda bezesporu měla významný vliv na vznik spolku, rozhodně v něm ale nebyla rozhodujícím činitelem.

Šilhanovo tvrzení, že Umělecká beseda připravovala svými koncerty Českému spolku pro komorní hudbu půdu,¹⁰⁹ je bezesporu opodstatněné. Je pravdou, že ze strany Umělecké besedy se původně uvažovalo, že Český spolek pro komorní hudbu by mohl být jejím dalším odborem. Ještě před vznikem spolku přednesl jeden z funkcionářů Umělecké besedy na schůzi přípravného výboru Komitétu dam pro zařízení spolku pro komorní hudbu dne 6. dubna 1894¹¹⁰ návrh, aby se nový komorní spolek stal součástí Umělecké besedy. Na příští schůzi 13. dubna 1894¹¹¹ bylo ale jednohlasně rozhodnuto, že spolek nebude navázán na Uměleckou besedu a vznikne jako zcela samostatný.

Zároveň se ale na schůzi Komitétu dam 20. dubna 1894¹¹² ustanovilo, že Umělecká beseda bude účastna výkonu stanov, a jednomu jejímu zástupci bylo vyhrazeno pevné místo ve správním výboru spolku. V návrzích stanov z roku 1894¹¹³ také stojí, že v případě zrušení Českého spolku pro komorní hudbu jeho finance případnou Umělecké besedě, která bude jmění spravovat až do té doby, dokud nevznikne nový spolek, který by splňoval druhý a osmnáctý oddíl stanov Českého spolku pro

---

¹⁰⁵ Květ, Jan Miroslav (ed.): *Čtyřicet let Českého kvarteta: 1892–1932*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1932, s. 26.

¹⁰⁶ Jelínek, Hanuš: *Padesát let Umělecké besedy 1863–1913*. Praha: Umělecká beseda, 1913, s. 77–138.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 121.

¹⁰⁸ Slavnosti na paměť Antonína Dvořáka u příležitosti 25. výročí smrti. Umělecká beseda, 1929. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karton č. 12, Národní archiv České republiky.

¹⁰⁹ Jelínek, Hanuš: *Padesát let Umělecké besedy 1863–1913*. Praha: Umělecká beseda, 1913, s. 121.

¹¹⁰ Zápis ze schůze Komitétu dam pro zařízení spolku pro komorní hudbu z 6. 4. 1894. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

¹¹¹ Zápis ze schůze Komitétu dam pro zařízení spolku pro komorní hudbu z 13. 4. 1894. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

¹¹² Zápis ze schůze Komitétu dam pro zařízení spolku pro komorní hudbu z 20. 4. 1894. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

¹¹³ Rukou psané návrhy stanov ČSKH z roku 1894. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

komorní hudbu – tedy že jeho účelem bude pěstovat komorní, a to převážně českou hudbu, a že jeho jednací řečí bude čeština.

Umělecká beseda napomohla rozšíření povědomí o založení nového spolku, protože přihlášky rozšířila mezi své členstvo. Český spolek pro komorní hudbu její chod ovlivnil také – kvůli koncertům, které pořádal, přestal hudební odbor Umělecké besedy do svých koncertů zařazovat komorní repertoár a zaměřil se plně na orchestrální díla.¹¹⁴

Spolupráce Českého spolku pro komorní hudbu a Umělecké besedy nikdy neustala. Valné hromady Českého spolku například poměrně často probíhaly v budově Umělecké besedy, což svědčí o dobrých vzájemných vztazích.¹¹⁵ Umělecká beseda a Český spolek pro komorní hudbu také spolupracovaly na několika projektech. Spolek například uspořádal koncert v rámci Slavností na paměť šedesátého výročí narozenin mistra Antonína Dvořáka pořádaných Uměleckou besedou v roce 1901,¹¹⁶ slavností na paměť Antonína Dvořáka u příležitosti 25. výročí smrti v roce 1929,¹¹⁷ při oslavách šedesátých narozenin Vítězslava Nováka v roce 1930¹¹⁸ nebo při oslavách šedesátých narozenin Josefa Suka v roce 1933.¹¹⁹

---

¹¹⁴ Jelínek, Hanuš: *Padesát let Umělecké besedy 1863–1913*. Praha: Umělecká beseda, 1913, s. 122.

¹¹⁵ Protokoly o valných hromadách Českého spolku pro komorní hudbu z let 1907–1933. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karton č. 2, Národní archiv České republiky.

¹¹⁶ Program koncertu Českého spolku pro komorní hudbu v rámci slavností na paměť šedesátého výročí narozenin mistra Antonína Dvořáka. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karton č. 12, Národní archiv České republiky.

¹¹⁷ Slavnosti na paměť Antonína Dvořáka u příležitosti 25. výročí smrti. Umělecká beseda, 1929. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karton č. 12, Národní archiv České republiky.

¹¹⁸ Dopis od Umělecké besedy ČSKH bez datace. Karton č. 1, archiv České filharmonie.

¹¹⁹ Dopis od Umělecké besedy ČSKH z 20. 1. 1933. Karton č. 1, archiv České filharmonie.

5. Historie Českého spolku pro komorní hudbu

V následující části práce je popsána historie Českého spolku pro komorní hudbu. Časové mezníky byly zvoleny s ohledem na historické události a zásadní skutečnosti ovlivňující chod ČSKH. Z líčení historie jsou vyjmuty okolnosti konkurzu (soutěže) na nová komorní díla, který Český spolek pro komorní hudbu pořádal, protože o soutěži pojednává samostatná kapitola.

Informace ohledně repertoáru, sólistů a umístění koncertů jsou čerpány z programů koncertů Českého spolku pro komorní hudbu, které se nacházejí v archivu České filharmonie.¹²⁰

5.1. Koncertní ročníky 1894/1895–1904: České kvarteto jako určující element

V prvním desetiletí své činnosti se Český spolek pro komorní hudbu etabloval na pražské kulturní scéně a vytvořil si stálou širokou členskou základnu. Bezchybná interpretace stále úspěšnějšího a slavnějšího Českého kvarteta, dobře zvolený program cílící spíše na náročnějšího posluchače i zahraniční sólisté světových jmen dodávali spolkovým koncertům výjimečný charakter. Spolek byl natolik oblíbený, že na konci dekády musel dokonce přistoupit k výraznému omezení přijímání nových členů.

5.1.1. Vystupující tělesa

Vzhledem k tomu, že České kvarteto významně ovlivnilo vznik Českého spolku pro komorní hudbu, bylo zřejmé, že na jeho bedrech bude ležet zajištění většiny koncertů. Díky spolku mělo vytížené České kvarteto, které bylo valnou část roku v zahraničí na koncertních cestách, stanoveny několik pevných koncertů v Praze a bylo tak v kontaktu s pražským publikem. Mimo ČSKH České kvarteto v Praze až do první světové války vůbec nevystupovalo,¹²¹ což spolku zajistilo exkluzivitu a neustávající příliv nových zájemců o členství. Z celkového počtu osmdesáti dvou koncertů (osmdesát řádných a dva mimořádné) České kvarteto prokazatelně účinkovalo na šedesáti devíti koncertech. Na pěti koncertech vystoupilo České trio a čtyřikrát byly obsazeny soubory složené ze

¹²⁰ Karton Programy ČSKH 1894–1930, archiv České filharmonie.

¹²¹ Květ, Jan Miroslav (ed.): *Čtyřicet let Českého kvarteta: 1892–1932*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1932, s. 41–42.

sólistů, kteří se pravděpodobně sešli za účelem jednoho koncertu. Jednou účinkovalo Zajícovo trio, jednou Heroldovo kvarteto a jednou členové České filharmonie. Jeden program z tohoto období se nedochoval, není proto známo, kdo na jednom z koncertů vystoupil.

5.1.2. Sólisté

V každém ročníku spolu s Českým kvartetem účinkovalo velké množství sólových českých i zahraničních umělců. Sólisté v tomto období nikdy nevystupovali na koncertě samostatně, na vlastní produkci prostor měli, ale sólová čísla byla vždy prokládána komorní hrou některého z těles. Někteří ze sólistů zároveň doplnili České kvarteto nebo další soubor a vytvořili větší komorní uskupení. Část sólistů vystoupila jednorázově, někteří z nich se na koncerty ČSKH mnohdy i opakovaně vraceli. O této problematice je podrobněji pojednáno v příslušných pasážích o jednotlivých koncertních ročnících.

5.1.3. Program koncertů

Skladby, které se na spolkových koncertech uváděly, stanovoval přednostně správní výbor ČSKH. Při výběru repertoáru byl ale poměrně benevolentní, tělesa sama měla možnost si do jisté míry určit, jaké skladby budou hrát. Například České kvarteto často provádělo skladby svých členů Josefa Suka a Oskara Nedbala, mnoho zahraničních sólistů také volilo skladby autorů pocházejících z jejich vlasti, jež měli ve svém stálém repertoáru. V případě sólistů, kteří sami byli skladateli, se mnohdy na program zařazovaly jejich skladby. Bylo tomu tak například u Eugena d'Alberta, Fedora Fedoroviče Kanemana, Friedricha Gernsheima, Enrica Bossiho nebo Hanuše Trnečka.

Spolku záleželo na tom, aby na koncertech zaznívala komorní díla vcelku a nebyly vybírány jednotlivé věty z různých skladeb. Nedochovalo tak k mísení žánrů a hudebních druhů a posluchačům bylo umožněno tříbit si hudební vkus.

Zároveň se dbalo na uvádění skladeb soudobých skladatelů – například zazněla díla Antonína Dvořáka, Vítězslava Nováka, Josefa Bohuslava Foerстера, Zdeňka Fibicha, Emanuela Chvály, Karla Kovařovice, Edvarda Griega, Johannesa Brahmsa nebo Julesa Masseneta. Těžiště ale leželo na klasicko-romantickém repertoáru, nejčastěji byl zařazován Ludwig van Beethoven, dále Wolfgang Amadeus Mozart, Joseph Haydn,

Franz Schubert, Robert Schumann, Fryderyk Chopin, Ferenc Liszt, Petr Iljič Čajkovskij, Bedřich Smetana nebo Johann Sebastian Bach.

Již v roce 1895 spolek začal pořádat koncerty s tematicky uceleným programem. V první dekádě fungování spolku proběhly tři koncerty, které byly věnovány pouze skladbám Antonína Dvořáka, a jeden koncert složený výhradně z děl českých skladatelů.

Česká hudba byla hrána na šedesáti pěti koncertech z osmdesáti dvou, tedy na téměř 80 % koncertů za prvních deset let fungování spolku.

5.1.4. Časové rozložení koncertů a místo jejich konání

Český spolek pro komorní hudbu pořádal v tomto období v každém ročníku osm řádných koncertů. Od roku 1901 začal organizovat i mimořádné koncerty, které se konaly navíc ke koncertům řádným. V období 1894–1904 proběhly dva mimořádné koncerty.

V počátcích fungování Českého spolku pro komorní hudbu se jednotlivé ročníky shodovaly s koncertní sezonou ve smyslu časového úseku, který započíná na podzim a končí na jaře příštího roku – první tři ročníky probíhaly kontinuálně od října do března nebo dubna dalšího roku. Čtvrtá sezona 1897/1898 se lišila tím, že první koncert se konal až v listopadu 1897 a poslední koncert sezony proběhl v listopadu 1898, přes léto tedy došlo k dlouhé pauze. Ročník 1898/1899 začal až na konci prosince roku 1898 – čtyři koncerty proběhly do března roku 1899 a další čtyři se konaly v listopadu a prosinci téhož roku. Toto rozložení si ponechaly i další koncertní ročníky, které nyní kopírovaly průběh kalendářního roku. Od roku 1900 nový ročník začínal vždy v lednu nebo v únoru a končil v prosinci téhož roku s tím, že na několik měsíců v polovině roku probíhala pauza.

Všechny koncerty v tomto období se až na jeden koncert, který proběhl na Žofině, konaly v pražském Rudolfinu.

5.1.5. 1894/1895 – I. ročník

Úvodní sezona dobře vypovídá o tom, že předsevzetí spolku – důraz na provádění skladeb českých autorů – se dařilo velmi dobře naplnit. V prvním ročníku byla součástí každého koncertu kompozice českého skladatele: hrál se Antonín Dvořák, Bedřich Smetana, Zdeněk Fibich, Josef Nešvera, Oskar Nedbal, Emanuel Chvála, Jindřich Kàan z Albestů a Karel Bendl, často se tedy jednalo o žijící autory, což bylo doplněno převážně o skladby z evropského klasicko-romantického repertoáru. Byly ale prováděny i skladby

soudobých zahraničních autorů, například Christiana Sindinga, Alexandra Glazunova, Camilla Saint-Saëns nebo Eugena d'Alberta.

Na všech osmi koncertech účinkovalo České kvarteto, buď samostatně, nebo společně s dalšími sólisty. Z českých umělců vystoupili například klavíristé Josef Jiránek a Hanuš Trneček nebo kontrabasista Vendelín Sládek, ze zahraničních osobností skladatel a klavírista Eugen d'Albert a skladatel a klavírista Ferruccio Busoni.

Díky tomu, že hned v první sezoně účinkovali na koncertech spolku renomovaní umělci, kteří byli schopni skladby velmi kvalitně přednést, se společnost v Praze utvrdila v názoru, že prostřednictvím Českého spolku pro komorní hudbu bude možné si vychutnat komorní repertoár v tom nejlepším provedení. Fakt, že na program byli zařazeni i soudobí autoři, ještě posílil myšlenku, že spolek znamená výrazné oživení pražského kulturního života. Prestiž členství ve spolku byla kromě prvotřídních umělců i dobře zvoleného repertoáru umocněna osobností jeho předsedy Josefa Hlávky.

5.1.6. 1895/1896 – II. ročník

Ve druhé sezoně přetrvávala podobná tendence, jež byla nastavena první koncertní sezonou. Na téměř všech koncertech se vyskytovala česká díla, jeden koncert byl dokonce složen výhradně z komorních děl Antonína Dvořáka. Po boku Českého kvarteta vystoupil například klavírista Alfred Grünfeld, klavíristka Teresa Carreño nebo violoncellista Jan Burian. V březnu roku 1896 poprvé na koncertě Českého spolku pro komorní hudbu kvůli přibývajícím povinnostem nevystoupilo České kvarteto, místo něj účinkoval soubor složený z jiných předních hudebníků.

5.1.7. 1896/1897 – III. ročník

Zahajovací koncert III. ročníku byl na rozdíl od předchozích koncertů konajících se v Rudolfinu uspořádán na Žofíně. Následující koncerty se opět vrátily do Rudolfinu.

Na šesti koncertech vystoupilo České kvarteto, na jednom ze zbývajících dvou koncertů účinkovalo Zajícovo trio, na druhém kvarteto složené z Otakara Ševčíka, Štěpána Suchého, Ferdinanda Lachnera a Jana Buriana. Spolu s Českým kvartetem vystoupili například klavíristé Vilém Kurz ml. a Hanuš Trneček nebo barytonista Emanuel Kroupa. V listopadu roku 1896 bylo k názvu Spolek pro komorní hudbu přidáno

přízvisko „český“, což bylo definováno i v nových stanovách, které vyšly buď v druhé polovině roku 1896, nebo v roce 1897.¹²²

5.1.8. 1897/1898 – IV. ročník

IV. ročník měl, co se týče repertoáru, těles i sólistů, obdobný ráz jako předchozí ročníky. Na sedmi koncertech prokazatelně vystoupilo České kvarteto, program předposledního koncertu se nedochoval. Je pravděpodobné, že na něm vystoupilo rovněž České kvarteto, podle soupisu koncertů Českého kvarteta v rámci ČSKH v knize *Čtyřicet let Českého kvarteta*¹²³ hrálo České kvarteto v tomto ročníku na všech koncertech. Jako sólisté se představili například skladatel a klavíristé Friedrich Gernsheim a Vilém Kurz ml. nebo tenorista Karel Burian.

5.1.9. 1898/1899 – V. ročník

Kromě jednoho večera hrálo České kvarteto na všech koncertech V. ročníku. Na jednom koncertě je nahradilo trio složené ze sólistů. Spolek na svých koncertech i v tomto ročníku uváděl díla soudobých skladatelů, zazněly například kompozice od Sergeje Ivanoviče Tanějeva, Michaila Ippolitova-Ivanova nebo Karla Kovařovice, a věnoval se i české hudbě. Spolu s Českým kvartetem sólově vystoupil violoncellista Bedřich Váška, klavírista Ernesto Consolo nebo varhaník Eduard Tregler.

5.1.10. 1900 – VI. ročník

V VI. ročníku účinkovalo České kvarteto zatím na nejmenším počtu koncertů. Nerozdělené vystoupilo jen na pěti večerech z osmi, což bylo ovlivněno jeho velkými úspěchy na domácí i zahraniční scéně a s tím souvisejícími závazky. Jednoho z koncertů se z Českého kvarteta účastnili jen Karel Hoffmann a Oskar Nedbal spolu s dalšími sólisty, Oskar Nedbal na tomto koncertě kromě svého violového partu zastával v Dvořákově *Serenádě pro dechové nástroje, violoncello a kontrabas op. 44* i post dirigenta. Na dalších dvou koncertech XI. ročníku vystoupilo České trio složené

---

¹²² Tištěné stanovy ČSKH z roku 1896 nebo 1897. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karton č. 1, Národní archiv České republiky.

¹²³ Květ, Jan Miroslav (ed.): *Čtyřicet let Českého kvarteta: 1892–1932*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1932, s. 50.

z klavíristy Karla Hoffmeistera, houslisty Štěpána Suchého a violoncellisty Bedřicha Vášky. Z dalších sólistů se na spolkových koncertech představil například klavírista Josef Jiránek, violoncellista Jan Burian nebo klavírista Ernesto Consolo. 29. listopadu 1900 vystoupila na koncertě ČSKH spolu s Českým kvartetem pěvkyně Ema Destinová s klavírním doprovodem Hanuše Trnečka.

Dne 15. října 1900 zemřel Zdeněk Fibich a spolek se rozhodl uctít jeho památku,¹²⁴ na nejbližším koncertě konaném 29. listopadu 1900 České kvarteto zahrálo jeho klavírní kvartet e moll op. 11. Z toho je patrné, že rychle spolek reagoval na současné dění v kulturním životě a pružně přizpůsoboval svůj program aktuálním událostem.

5.1.11. 1901 – VII. ročník

Druhý koncert VII. ročníku byl jubilejním padesátým koncertem od počátku fungování Českého spolku pro komorní hudbu. Vybrán byl ryze český program, České kvarteto předneslo stejně jako na prvním koncertě v roce 1894 Smetanův smyčcový kvartet *Z mého života* a dále skladby od Oskara Nedbala a Antonína Dvořáka. Tento ročník znamenal symbolický návrat k I. ročníku i v tom ohledu, že na všech koncertech vystoupilo České kvarteto, stejně jako v první sezoně. Spolu s ním kromě již zmíněných sólistů, z nichž se část na koncerty spolku ráda vracela, nově vystoupil kupříkladu klavírista Édouard Risler, tenorista Franz Naval nebo klavírista Otakar Málek.

Roku 1901 spolek uspořádal první mimořádný koncert, poprvé tedy proběhlo ve spolkové sezoně celkem devět koncertů. Mimořádný koncert se konal v rámci Slavností na paměť šedesátého výročí narozenin mistra Antonína Dvořáka, jež mezi 6. a 11. listopadem organizovala Umělecká beseda.¹²⁵ Proběhl 8. listopadu 1901 a byl složen pouze ze skladeb Antonína Dvořáka, které předneslo České kvarteto spolu s dalšími sólisty. Písně přednesla Dvořáková dcera Magdalena Dvořáková.

Z jednatelské zprávy za rok 1901¹²⁶ je patrné, že koncerty Českého spolku pro komorní hudbu nebyly vždy přijaty jen s povděkem. Je zde uvedeno, že výbor spolku byl kritizován za to, že se stále drží svého vytyčeného záměru uvádět na koncertech pouze

---

¹²⁴ Jednatelská zpráva za rok 1900. Fond periodik, sign. H 11750, stavěcí znak: H – I D 217/1900, archiv Českého muzea hudby.

¹²⁵ Slavnosti na paměť Antonína Dvořáka u příležitosti 25. výročí smrti. Umělecká beseda, 1929. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karton č. 12, Národní archiv České republiky.

¹²⁶ Jednatelská zpráva za rok 1901. Fond periodik, sign. H 06233, stavěcí znak: H – I D 217/1901, archiv Českého muzea hudby.

komorní díla a že nevyvíjí dostatečnou činnost. Tehdejší jednatel Václav Müller k tomu ale podotýká, že spolek se nemůže podřizovat poptávce, naopak musí činit povznášejícím, zajímavým a žádoucím to, co se může zdát všedním a jednotvárným.

5.1.12. 1902 – VIII. ročník

V roce 1902 vystoupilo České kvarteto na šesti koncertech z celkových osmi, na dvou večerech účinkovalo České trio. Spolu s Českým kvartetem vystoupil například basista Ettore Gandolfi nebo pěvkyně Marie Růžičková Strozzi, s Českým triem varhaník a skladatel Enrico Bossi.

Z jednatelské zprávy za rok 1902¹²⁷ vyplývá, že počet přispívajících členů dosáhl toho roku maxima, proto se výbor Českého spolku pro komorní hudbu usnesl, že už nebude nadále přijímat nové přispívající členy. Jednatel Václav Müller také zmínil, že v tomto roce slaví České kvarteto desáté výročí od počátku činnosti, a protože si je spolek vědom jeho významu a úspěchů, na jubilejním koncertu, který se konal 3. listopadu 1902 (tento koncert nebyl součástí koncertů pořádaných ČSKH), mu představitelé spolku předali stříbrný věnec.

5.1.13. 1903 – IX. ročník

Oproti předchozím ročníkům devátou sezonu nezahajovalo České kvarteto, ale České trio. České kvarteto vystoupilo na zbývajících sedmi řádných koncertech. S Českým kvartetem vystoupila například klavíristka Vera Maurina, sopránistka Marie Gorlenko-Dolina, tenorista Karel Burian nebo klavíristka Teresa Carreño.

Kromě osmi řádných koncertů uspořádal výbor spolku 13. března 1903 mimořádný koncert, na němž členové České filharmonie provedli skladby pro smyčce a dechové nástroje pod vedením Viléma Zemánka. Koncert byl pro členstvo ČSKH bezplatný a podle jednatelské zprávy za rok 1903¹²⁸ byl pořádán proto, aby spolek podpořil zachování České filharmonie.

---

¹²⁷ Jednatelská zpráva za rok 1902. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

¹²⁸ Jednatelská zpráva za rok 1903. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

Počet členů ČSKH v roce 1903 dostoupil čísla 1400¹²⁹ a kvůli tomu nebylo možné vyhovět mnoha přihláškám, což bylo důvodem, proč se na popud Josefa Hlávky začalo uvažovat o II. řadě řádných koncertů. S touto myšlenkou byly podle jednatele Václava Müllera spojeny velké obtíže, spolek ale měl podle něj zřízení II. řady důkladně zvážit.

5.1.14. 1904 – X. ročník

Rok 1904, jubilejní desátý rok od vzniku Českého spolku pro komorní hudbu, je přelomovým rokem v tom ohledu, že poprvé v historii spolku na jeho koncertech vystoupilo kromě Českého kvarteta další stálé kvarteto – Heroldovo kvarteto. České kvarteto hrálo na zbývajících sedmi koncertech. Jeden z nich, koncert 17. října 1904, se konal k uctění památky Antonína Dvořáka, který na jaře toho roku zemřel, a sestával pouze z jeho skladeb. Představitelé ČSKH se účastnili i smutečních slavností spojených s Dvořákovou smrtí.¹³⁰ Po boku Českého kvarteta se na spolkových koncertech představily například klavíristky Ella Správková a Marie Bettelheimová nebo klavíristé Frederic Lamond a Max von Pauer.

Tvrzení, které uvádí Václav Müller v jednatelské zprávě za rok 1904¹³¹, tedy že za deset let existence Českého spolku pro komorní hudbu se podařilo vzbudit v pražském obecnstvu zájem o komorní hudbu a učinit ji potřebnou v pražském koncertním životě, je jistě opodstatněné. Po členství ve spolku totiž stále toužilo velké množství Pražanů, přestože mnohým nemohlo být vyhověno. Václav Müller také vyslovil záměr výboru ČSKH ve větší míře provádět komorní díla současných českých skladatelů, kteří díky spolku budou moci slyšet svá díla v živém provedení. Výbor se podle Müllera bude obecně více zaměřovat na zařazování soudobých děl do repertoáru koncertů pod podmínkou, že budou vždy komorního charakteru, aby nedošlo k tomu, že komorní díla budou upozaděna.

---

¹²⁹ Jednatelská zpráva za rok 1903. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

¹³⁰ Jednatelská zpráva za rok 1904. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karton č. 3, Národní archiv České republiky.

¹³¹ Tamtéž.

5.2. Koncertní ročníky 1905–1913: Ve znamení mimořádných koncertů

Od roku 1905 začala nová éra Českého spolku pro komorní hudbu. Spolek nadále zápasil s omezeným počtem míst a z toho důvodu přestal přijímat nové přispívající členy. Velkou poptávku po komorních koncertech řešil od roku 1908 pořádáním mimořádných koncertů, na něž část vstupenek poskytoval veřejnosti ke koupi. Začalo se také vážně uvažovat o zřízení II. řady řádných koncertů, k tomuto kroku ale spolek přistoupil až v roce 1917.

5.2.1. Vystupující tělesa

České kvarteto vystoupilo na šedesáti řádných koncertech ze sedmdesáti dvou koncertů konajících se v tomto období. Od roku 1905 začalo na řádných koncertech spolku pravidelně vystupovat Ševčíkovo kvarteto, celkem účinkovalo na devíti řádných koncertech. Jednou na řádném koncertu účinkovalo Heroldovo kvarteto a jednou Ondříčkovovo kvarteto.

Mezi lety 1905 a 1913 proběhly dva řádné koncerty, na kterých samostatně účinkovala zahraniční tělesa. Poprvé vystoupil v roce 1908 pařížský soubor Société des concerts d'instruments anciens, v roce 1913 vídeňské Sdružení pro komorní hudbu na dechové nástroje.

Na mimořádném koncertu v roce 1905 vystoupilo Heroldovo kvarteto. Od roku 1908 začal spolek pořádat cykly mimořádných koncertů, na nichž z naprosté většiny nevystupovala stálá tělesa, ale sólisté, pouze na prvním mimořádném koncertě v roce 1908 účinkovalo Ševčíkovo kvarteto.

5.2.2. Sólisté

Od roku 1906 začal na řádných koncertech pravidelně účinkovat houslista František Ondříček, který opakovaně vystupoval na večerech věnovaných houslovým sonátám. Mezi lety 1905 a 1913 vystoupil celkem šestkrát (v roce 1906, 1907, 1909, 1910, 1912 a 1913) s doprovodem různých klavíristů. Jedině Ondříček účinkoval na řádných koncertech spolku samostatně, aniž by součástí koncertu bylo vystoupení i některého z komorních těles.

Ostatní sólisté neměli možnost se na řádných koncertech představit výhradně se svým sólovým programem, vždy vystoupili spolu s komorním tělesem a pro svoji vlastní produkci měli vyhrazenou jen část koncertu. Naopak cykly mimořádných koncertů byly většinou věnovány sólovým vystoupením, a to především zahraničních sólistů.

Návraty mnohých sólistů na koncerty ČSKH byly aktuální i v tomto období.

5.2.3. Program koncertů

Výběr repertoáru hraného na koncertech se stále řídil podobnými pravidly jako v předchozím období. Výbor spolku jen stále více dbal na to, aby se na koncertech prováděly zcela nově napsané skladby a soudobí autoři. Ze zahraničních skladatelů se hrála například díla Reinholda Moriceviče Gliera, Richarda Strausse, Henryka Melcera, Sergeje Ivanoviče Tanějeva, Felixe Weingartnera, Sergeje Rachmaninova, Karla Goldmarka, Maxe Regera, Arnolda Schönberga, Clauda Debussyho, Vincenta d'Indy, Ernsta von Dohnányi nebo Maurice Ravela. Od českých soudobých autorů byly uvedeny kupříkladu skladby Josefa Procházky, Jindřicha Součka, Ladislava Prokopa, Vítězslava Nováka, Hanuše Trnečka, Emanuela Chvály, Antonína Anděla, Otakara Ostrčila, Josefa Bohuslava Foerster, Josefa Suka nebo Jana Kunce. I v tomto období v programech dominoval klasicko-romantický repertoár (opět nejčastěji díla Ludwiga van Beethovena). Při výběru programu ale výbor ČSKH zastával postoj, že je třeba volit ty skladby, které dosud nebyly na koncertech provedeny, aby se komorní repertoár představil v co největší šíři.¹³²

Řádné koncerty zaměřené na díla jednoho skladatele byly pořádány i v letech 1905–1913. Proběhly koncerty věnovány výhradně skladbám Wolfganga Amadea Mozarta, Sergeje Ivanoviče Tanějeva, Bedřicha Smetany, Maxe Regera a Vítězslava Nováka.

Česká hudba zazněla na padesáti osmi z osmdesáti řádných koncertů, to znamená na 72 % řádných koncertů.

Programy mimořádných koncertů se svým charakterem příliš nelišily od koncertů řádných. Jediný rozdíl spočíval v tom, že na nich většinou nezaznívaly skladby českých skladatelů, což bylo způsobeno tím, že se jich z naprosté většiny účastnili zahraniční

---

¹³² Návrh smlouvy ČSKH s Českým kvartetem z roku 1906. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

solisté. Z celkového počtu dvaceti čtyř mimořádných koncertů zazněla česká hudba jen na třech. Přesný program jednoho mimořádného koncertu se nedochoval.

Kromě řádných a mimořádných koncertů se v tomto období konaly i tři tematicky zaměřené koncertní cykly. První cyklus byl věnován výhradně smyčcovým kvartetům Ludwiga van Beethovena, další cyklus dílům Antonína Dvořáka a poslední vývoji smyčcového kvarteta (v tomto cyklu se na dvou koncertech ze šesti objevila díla českých skladatelů).

5.2.4. Časové rozložení koncertních ročníků a místo jejich konání

V tomto období Český spolek pro komorní hudbu stejně jako v minulých letech pořádal v ročníku osm řádných koncertů. V roce 1905 uspořádal jeden mimořádný koncert, svou povahou připomínající mimořádné koncerty, které spolek organizoval v předchozích letech.

Od roku 1908 se podstatnou součástí koncertní sezony staly cykly mimořádných koncertů. V prvním roce jejich konání se objevily jisté nepravidelnosti, od zimního období XV. ročníku v roce 1909 se však praxe ustálila na čtyřech koncertech v každém cyklu. Cykly probíhaly napříč ročníky. Mimořádné koncerty byly nyní na rozdíl od předchozích let pořádány pravidelně do března roku 1914, poté bylo jejich konání přerušeno první světovou válkou. V letech 1908–1913 proběhlo dohromady dvacet tři mimořádných koncertů. Spolek zvolil tuto možnost namísto uspořádání II. řady řádných koncertů, ke které se nepřihlásil dostatečný počet členů.

Podstatou mimořádných koncertů bylo předvést posluchačům skvělé sólisty i skladby, jež by nebylo možné dobře uplatnit v řádných koncertech, tak, aby se doplňovaly s řádnými koncerty.¹³³ Členové ČSKH měli možnost si na mimořádné koncerty zakoupit zvýhodněné vstupenky, zbylé lístky byly poskytnuty veřejnosti za vyšší vstupné.

V letech 1911, 1912 a 1913 Český spolek pro komorní hudbu uspořádal tři tematicky ucelené cykly, které probíhaly vždy v březnu a v dubnu. Jednalo se o tzv. Beethovenův festival, Dvořákův festival a Jubilejní cyklus Českého kvarteta.

---

¹³³ Jednatelská zpráva za rok 1908. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karton č. 3, Národní archiv České republiky.

Vstupenky byly obdobně jako u mimořádných koncertů přednostně nabídnuty členům spolku za zvýhodněné vstupné a posléze uvolněny veřejnosti.

Všechny koncerty tohoto období se konaly v pražském Rudolfinu.

5.2.5. 1905 – XI. ročník

České kvarteto vystoupilo na sedmi řádných koncertech. Na jednom řádném koncertu poprvé v rámci ČSKH zahrálo Ševčíkovo kvarteto (bylo to i jeho první vystoupení v Praze),¹³⁴ jemuž podle poznámky jednatele Václava Müllera¹³⁵ přenechalo České kvarteto svůj termín, aby se mohlo představit veřejnosti. Výbor spolku se k tomuto kroku Českého kvarteta zprvu postavil odmítavě, protože nesouhlasil s tím, aby stálý soubor přenechával své koncertní termíny jiným tělesům. V budoucnu se ale neshody uklidnily a Ševčíkovo kvarteto vystupovalo na koncertech spolku stále častěji.¹³⁶ Bylo již řečeno, že sólisté se na koncerty ČSKH rádi vraceli, v tomto ročníku to byl případ tenoristy Franze Navala, klavíristy Karla Hoffmeistera nebo klavíristky Marie Bettelheimové. Nově spolu s Českým kvartetem vystoupil například klarinetista Richard Mühlfeld.

Úmysl výboru spolku zařazovat více děl soudobých českých skladatelů do programů koncertů se mu v XI. ročníku dařilo naplnit, byly provedeny kupříkladu skladby Josefa Bohuslava Foerster, Vítězslava Nováka nebo Ladislava Prokopa.

V XI. ročníku byl uspořádán jeden mimořádný koncert s názvem „novinkový“, který sestával pouze z děl, jež byla v rámci koncertů ČSKH provedena poprvé. Na tomto koncertu zazněla i díla soudobých českých skladatelů Josefa Procházky a Jindřicha Součka.

V roce 1905 počet členů dosáhl svého maxima, a proto už nebylo možné přijímat další přispívající členy.¹³⁷ I z toho důvodu byl výborem ČSKH v XI. ročníku poprvé veřejně vyhlášen úmysl založit II. koncertní řadu.¹³⁸ Ta by byla na I. řadě programem i časem konání nezávislá a sestávala by stejně jako I. řada z osmi koncertů. Primárně

---

¹³⁴ Černušák, Gracian: Ševčíkovo kvarteto. In: *Československý hudební slovník osob a institucí*, sv. 2. Praha: Státní hudební nakladatelství, 1965, s. 690–691.

¹³⁵ Poznámka jednatele Václava Müllera z 11. 11. 1905. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

¹³⁶ Vanišová, Dagmar: *Český spolek pro komorní hudbu 1894–1994*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1994, s. 22.

¹³⁷ Jednatelská zpráva za rok 1905. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karton č. 12, Národní archiv České republiky.

¹³⁸ Program koncertu z 2. 3. 1905. Karton Programy ČSKH 1894–1930, archiv České filharmonie.

měla II. řada rozšiřovat záběr spolkových koncertů o ty komorní žánry, kterým dosud nebyla věnována dostatečná pozornost. Podmínkou založení II. koncertní řady byl dostatečný počet přihlášek zakládajících i přispívajících členů.

5.2.6. 1906 – XII. ročník

Tento ročník byl zahájen netradičně koncertem konaným na oslavu 150. výročí narození Wolfganga Amadea Mozarta. Koncert sestával pouze z jeho komorních děl a předneslo je České kvarteto spolu s klavíristou Josefem Jiránkem a violistou Štěpánem Suchým.

České kvarteto se účastnilo pouze pěti řádných koncertů. Jeden z nich byl věnován houslové sonátě a účinkoval na něm houslista František Ondříček s doprovodem klavíristy Henryka Melcera. Jednou zahrálo Ševčíkovo kvarteto a jednou Heroldovo kvarteto, jehož vystoupení bylo zároveň posledním na koncertech Českého spolku pro komorní hudbu, protože se krátce nato rozpadlo, když Jiří Herold nastoupil na Oskarem Nedbalem uprázdněnou pozici violisty do Českého kvarteta.¹³⁹ Ze sólistů účinkujících v roce 1906 lze zmínit kupříkladu klavíristu Conrada Ansege, sopranistku Marcellu Pregi, mezzosopranistku Julii Culp nebo klavíristu Artura Schnabela.

V roce 1906 uzavřel Český spolek pro komorní hudbu s Českým kvartetem novou smlouvu, která vcházela v platnost v zimní sezoně roku 1906. České kvarteto bylo zavázáno vystoupit na šesti koncertech ročně. Programy všech koncertů byli povinni doručit výboru předem ke schválení a poté už program neměnit. Spolek od Českého kvarteta požadoval, aby prováděli přednostně český a slovanský repertoár, pozoruhodné skladby oceněné v konkursu pořádaným ČSKH a z klasicko-romantického repertoáru upřednostňovat to, co dosud nebylo na spolkových koncertech provedeno.¹⁴⁰

Bylo zmíněno, že výbor spolku v roce 1905 veřejně vyhlásil plánované zřízení II. koncertní řady, ta ale nebyla založena ani v roce 1906, což bylo způsobeno pravděpodobně nedostatečným počtem přihlášených členů.

---

¹³⁹ Vanišová, Dagmar: *Český spolek pro komorní hudbu 1894–1994*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1994, s. 20.

¹⁴⁰ Návrh smlouvy ČSKH s Českým kvartetem z roku 1906. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

5.2.7. 1907 – XIII. ročník

Ve XIII. ročníku proběhl jubilejní stý řádný koncert spolku. Na šesti koncertech v roce 1907 dle dohody z roku 1906 vystoupilo České kvarteto, jeden koncert byl stejně jako v minulém roce věnován houslové sonátě a účinkovali na něm i stejní interpreti – houslista František Ondříček a klavírista Henryk Melcer. Na jednom koncertu vystoupilo Ševčíkovo kvarteto. Nově v rámci spolkových koncertů účinkoval klavírista a skladatel Emil von Sauer, další sólisté účastníci se XIII. ročníku již v minulosti ve spolku vystoupili, v roce 1907 se na koncert ČSKH vrátila kupříkladu pěvkyně Marie Růžičková Strozzi, klavíristé Hanuš Trneček a Josef Jiránek nebo violoncellista Jan Burian.

Valná hromada v roce 1907 rozhodla, že v roce 1908 bude zřízena II. koncertní řada, jestliže k již přihlášeným osobám přibude dostatečný počet členů.¹⁴¹ K tomu nedošlo a myšlenka na založení druhé koncertní řady byla na nějakou dobu odsunuta.

5.2.8. 1908 – XIV. ročník

Na šesti řádných koncertech XIV. ročníku hrálo České kvarteto. Na jednom z řádných koncertů vystoupilo Ondříčkovo kvarteto. Důležitý moment pro Český spolek pro komorní hudbu znamenal zbývající řádný koncert, kde vystoupil soubor Société des concerts d'instruments anciens z Paříže společně se sopranistkou Marií Buisson. Na tomto koncertu došlo k prvnímu samostatnému vystoupení zahraničního tělesa v rámci koncertů ČSKH. Společně s Českým kvartetem poprvé na spolkovém řádném koncertu vystoupil Václav Talich jako violista, který poté na koncertech spolku účinkoval opakovaně, klarinetista Oskar Schubert, barytonista Bedřich Plaške nebo klavíristé František Picka a Jan Heřman.

Na jednom z řádných koncertů spolu s Českým kvartetem účinkoval skladatel a klavírista Sergej Ivanovič Tanějev. Hrály se pouze jeho skladby, jejichž klavírní party Tanějev sám přednesl.

Ve XIV. ročníku se k osmi řádným koncertům poprvé konaly čtyři mimořádné koncerty. Spolek se tím snažil vyřešit nedostačující množství míst na řádných koncertech a zároveň nedostatečný počet přihlášek k II. koncertní řadě.

---

¹⁴¹ Program koncertu z 26. 2. 1907. Karton Programy ČSKH 1894–1930, archiv České filharmonie.

V prvním roce konání cyklů mimořádných koncertů bylo označování koncertů nesoustavné a nebyla ustálená ani doba, kdy byly koncerty konány. Ve XIV. ročníku tři ze čtyř mimořádných koncertů proběhly během roku 1908 a nemají číselné označení. Čtvrtý mimořádný koncert XIV. ročníku se konal až v lednu roku 1909, tedy v době, kdy by měl začít nový ročník. Na programu koncertu paradoxně stojí, že se jedná o III. mimořádný koncert, který se řadí stále k předchozímu XIV. ročníku.

První mimořádný koncert byl složen pouze ze skladeb, které byly v roce 1907 oceněny v soutěži pořádané ČSKH. Druhý mimořádný koncert znamenal další přelom v koncertní praxi spolku, protože měl charakter sólového varhanního recitálu – jednalo se o první koncert jednoho sólisty v historii ČSKH. Vystoupil na něm varhaník Alfred Sittard. Třetí mimořádný koncert byl věnován houslové sonátě a čtvrtý koncert sólovému klavíru. Na mimořádných koncertech tohoto ročníku se představilo mnoho významných sólistů, kupříkladu houslista Émile Sauret nebo klavíristé Arthur de Greef a Wilhelm Backhaus.

V březnu roku 1908 zemřel dosavadní předseda ČSKH Josef Hlávka, jeho pohřbu v Lužanech se účastnil správní výbor i někteří členové spolku. Novým předsedou byl zvolen Ferdinand Tonder.¹⁴²

5.2.9. 1909 – XV. ročník

Tento ročník zahájilo Ševčíkovo kvarteto, s nímž hrála vídeňská klavíristka Vera Schapira. Tradičně šestkrát vystoupilo České kvarteto, zbývající řádný koncert byl stejně jako v roce 1906 a 1907 věnován houslovým sonátám, které přednesl houslista František Ondříček s klavíristou Igorem Friedmannem. Nově v řádných koncertech spolku spolu s Českým kvartetem vystoupil tenorista Felix Senius, kontrabasista Vojtěch Kuchynka nebo pěvkyně Valborg Werbeck-Svärdström.

Jeden z řádných koncertů byl věnován památce 25. výročí úmrtí Bedřicha Smetany, České kvarteto spolu s klavíristou Josefem Jiránkem předneslo výběr z jeho komorních skladeb.

V XV. ročníku proběhly tři mimořádné koncerty. První se konal na jaře v roce 1909 a nese označení IV. mimořádný koncert. Od druhého mimořádného koncertu XV. ročníku pořádaného na podzim roku 1909 se pořadatelská praxe ustálila

---

¹⁴² Vanišová, Dagmar: *Český spolek pro komorní hudbu 1894–1994*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1994, s. 18.

a pokračovala až do března roku 1914 ve stejném duchu. V každém ročníku byly pořádány čtyři mimořádné koncerty, koncerty s označením I. a II. na podzim a v zimě v jednom ročníku a koncerty s označením III. a IV. na jaře druhého ročníku. Cyklus tedy obsahoval čtyři koncerty a probíhal napříč ročníky. Pro větší přehlednost nebude v dalších oddílech práce výklad mimořádných koncertů pojímán po cyklech, ale po koncertních ročnících.

První mimořádný koncert XV. ročníku byl věnován klavírním triím, na druhém zazněly klavírní sonáty. Třetí mimořádný koncert byl zasvěcen skladbám pro violoncello a klavír. Z význačných sólistů podílejících se na mimořádných koncertech tohoto ročníku je nutné zmínit klavíristy Ernsta von Dohnányi a Leonida Kreutzera, houslistu Henriho Marteau a violoncellisty Hugo Beckera a Pablo Casalse. Znovu se představil i klavírista Wilhelm Backhaus.

Již v roce 1909 počaly přípravy cyklu koncertů se skladbami Ludwiga van Beethovena, který proběhl v roce 1911.¹⁴³

5.2.10. 1910 – XVI. ročník

V XVI. ročníku České kvarteto účinkovalo opět na šesti koncertech, jednou vystoupilo Ševčíkovo kvarteto a jednou houslista František Ondříček spolu s klavíristou Leopoldem Godowským. Na řádných koncertech společně s Českým kvartetem znovu účinkoval například klavírista Frederic Lamond, klarinetista Oskar Schubert nebo kontrabasista Vojtěch Kuchynka, nově se představila kupříkladu sopranistka Clara Senius-Erler.

Poslední řádný koncert XVI. ročníku byl věnován výhradně skladbám německého skladatele a klavíristy Maxe Regera. Skladatel spolu s Českým kvartetem na koncertě účinkoval a přednesl na něm své klavírní skladby.

XVI. ročník zahájily dva mimořádné koncerty, které proběhly těsně za sebou. Na prvním z nich zazněly houslové sonáty, druhý koncert byl věnován oslavě 100. výročí narození Fryderyka Chopina a jeho klavírním skladbám. Sólové klavírní skladby byly podstatou i třetího mimořádného koncertu. Na čtvrtém mimořádném koncertě byly znovu provedeny sonáty pro housle a klavír. Na obou mimořádných koncertech věnovaných houslové sonátě vystoupili houslista Eugène Ysaÿe s klavíristou Raoulem Pugno. Stejně

---

¹⁴³ Jednatelská zpráva za rok 1909. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

jako v minulém ročníku znovu vystoupili klavíristé Wilhelm Backhaus a Ernst von Dohnányi.

5.2.11. 1911 – XVII. ročník

České kvarteto se objevilo na šesti řádných koncertech, na dvou vystoupilo Ševčíkovo kvarteto. Na jednom z řádných koncertů byly provedeny výhradně skladby Vítězslava Nováka. Mezi nově účinkujícími sólisty v řádných koncertech byla v XVII. ročníku klavíristka Helena Lopuska, klavírista Alexander Siloti, altistka Ilona Durigo nebo klavírista Václav Štěpán, znovu se na koncertech objevili například klavíristé Wilhelm Backhaus a Hanuš Trneček nebo skladatel a klavírista Sergej Ivanovič Tanějev, který s Českým kvartetem přednesl svůj smyčcový kvintet g moll op. 30.

I v XVII. ročníku se konaly čtyři mimořádné koncerty. Skladby pro violoncello a klavír zazněly na prvním a na čtvrtém z nich, druhý a třetí mimořádný koncert byly věnovány vokálním skladbám za doprovodu klavíru. Na těchto koncertech účinkovali například violoncellisté Alexandr Barjansky a Pablo Casals nebo klavírista Artur Schnabel. Znovu vystoupila i pěvkyně Valborg Werbeck-Svärdström. Poprvé se na spolkových koncertech představila mezzosopranistka Tilly Koenen.

Kromě mimořádných koncertů Český spolek pro komorní hudbu v roce 1911 poprvé uspořádal tematicky zaměřený samostatný cyklus koncertů. Jednalo se o tzv. Beethovenův festival. V pěti koncertech České kvarteto provedlo všechna smyčcová kvarteta Ludviga van Beethovena.

Český spolek pro komorní hudbu se vždy zajímal o kulturní dění své doby a snažil se přispívat na významné počiny, které pěstovaly českou hudbu a kulturu. V roce 1911 i v roce 1912 proto poskytl finanční příspěvek Sboru pro postavení pomníku Bedřichu Smetanovi.¹⁴⁴ Kromě toho uspořádal v roce 1911 vánoční sbírku na dcery Františka Škroupa, které žily v bídě a nedostatku. Na jednom z programů¹⁴⁵ prosil své členy o příspěvky, které pak Škroupovým dcerám hodlal předat.

---

¹⁴⁴ Výroční účet ČSKH za rok 1911 a 1912. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

¹⁴⁵ Program koncertu z 15. 12. 1911. Karton Programy ČSKH 1894–1930, archiv České filharmonie.

5.2.12. 1912 – XVIII. ročník

Z osmi řádných koncertů České kvarteto účinkovalo na šesti koncertech. Jednou vystoupilo Ševčíkovo-Lhotského kvarteto (bylo založeno jako Ševčíkovo kvarteto), jednou přednesli houslové sonáty houslista František Ondříček s klavíristou Fredericem Lamondem. Jeden z řádných koncertů byl věnován oslavě dvacetileté činnosti Českého kvarteta. Znovu na spolkovém koncertu vystoupily kupříkladu klavíristky Marie Bettelheimová a Ella Správková, kontrabasista Vojtěch Kuchynka, violista Karel Liška nebo klavírista Hanuš Trneček. Poprvé se představili například pěvec Franz Steiner a violista Otakar Mácha.

Ze čtyř mimořádných koncertů XVIII. ročníku byl první věnován sólovému klavíru, druhý a čtvrtý skladbám pro housle a klavír a třetí mimořádný koncert vokálnímu programu s klavírním doprovodem. Na mimořádných koncertech vystoupili například klavírista Alfred Cortot, houslisté Fritz Kreisler a Willy Burmester nebo mezzosopranistka Julia Culp.

Český spolek pro komorní hudbu i v XVIII. ročníku znovu uspořádal speciální koncertní cyklus, tentokrát věnovaný oslavě sedmdesáti let od narození Antonína Dvořáka. České kvarteto spolu s dalšími umělci (Ernst von Dohnányi, Artur Schnabel, Vojtěch Kuchynka, Karel Liška, Eduard Tregler) provedlo na jaře roku 1912 v pěti koncertech Dvořákova nejvýznamnější komorní díla. Český spolek pro komorní hudbu chtěl prostřednictvím dvořákovského cyklu pravděpodobně vyjádřit, na jakou stranu se staví v tzv. boji o Dvořáka.¹⁴⁶ Tendence Zdeňka Nejedlého a skupiny kolem něj vyvyšovat dílo Bedřicha Smetany nad dílo Antonína Dvořáka se objevovaly již o několik let dříve, v průběhu roku 1912 se ale situace vyostřila. Ze strany odpůrců těchto myšlenek byl v prosinci 1912 podepsán tzv. Protest, ve kterém vyjádřili nesouhlas se zaujatostí Nejedlého a jeho příznivců proti Antonínu Dvořákovi. Dokument podepsal i Jiří Herold, Karel Hoffmann, Emanuel Chvála, Jindřich Kàan z Albestů, Oskar Nedbal, Vítězslav Novák, František Ondříček, Josef Suk, Otakar Ševčík, Václav Talich nebo Hanuš Wihan.¹⁴⁷ Všechny tyto osobnosti byly určitým způsobem spjaty s činností Českého spolku pro komorní hudbu.

---

¹⁴⁶ Vanišová, Dagmar: *Český spolek pro komorní hudbu 1894–1994*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1994, s. 24.

¹⁴⁷ *Dějiny české hudební kultury 1890–1918*. Sv. 1, Praha: Academia, 1972, s. 116–118.

Na programu koncertu z 28. listopadu 1912 se referuje o tom, že sbírka na dcery Františka Škroupa vynesla celkem 329 korun, které jim byly předány. Zároveň spolek vyzval k darování dalších finančních částek, protože jejich situace je stále neuspokojivá.

5.2.13. 1913 – XIX. ročník

Řádné koncerty XIX. ročníku byly zahájeny sonátovým večerem, na kterém vystoupil František Ondříček spolu s klavíristou Josefem Faměrou. České kvarteto v tomto roce účinkovalo pouze na pěti koncertech. Jednou vystoupilo Ševčíkovo-Lhotského kvarteto a jednou vídeňské Sdružení pro komorní hudbu na dechové nástroje. Tento soubor se stal druhým po pařížském tělesu Société des concerts d'instruments anciens, které vystoupilo v roce 1908, jemuž vyhrazen samostatný řádný koncert ČSKH. Na koncert Českého spolku pro komorní hudbu se znovu vrátil kupříkladu violista Otakar Mácha nebo klavírista Artur Schnabel. Violoncellista Ladislav Zelenka dvakrát hrál v Českém kvartetu na violoncellovém postu místo nemocného Hanuše Wihana, jednou s Českým kvartetem ještě v původní sestavě vystoupil jako sólista. Nově se představil například flétnista Ary van Leeuwen nebo klavírista Egon Kornauth.

První a třetí mimořádný koncert ve XIX. ročníku byl věnován sólovému klavíru, druhý skladbám pro klarinet a klavír a čtvrtý houslovým sonátám. Znovu se na nich objevili klavíristé Raoul Pugno a Arthur de Greef, houslista Eugène Ysaÿe a klarinetista Oskar Schubert. Po dvanácti letech se na spolkový koncert vrátil i klavírista Édouard Risler. Nově se představil například klavírista Moritz Mayer-Mahr.

Na jaře roku 1913 proběhl v rámci Českého spolku pro komorní hudbu další tematicky ucelený cyklus koncertů. K příležitosti oslav dvacátého roku činnosti Českého kvarteta bylo uspořádáno šest koncertů, které chronologicky zpracovávaly historický vývoj smyčcového kvarteta, od kvartetů C. Ph. E. Bacha po soudobé autory. Na všech koncertech účinkovalo České kvarteto.

5.3. Koncertní ročníky 1914–1918: Válečná léta

Je samozřejmé, že období 1914–1918 výrazně ovlivnila první světová válka. Konsekvencí bylo zrušení cyklů mimořádných koncertů, přesunutí koncertů z Rudolfiny v roce 1917 do Obecního domu a dřívější začátky koncertů.

I přes veškeré obtíže spojené s válkou bylo pravidelně pořádáno osm řádných koncertů, jak to nastavil zahajující I. ročník. Spolkové koncerty tak pro pražské publikum znamenaly jistý a ničím neohrožený kulturní zážitek. Je podivuhodné, že i přes veškeré válečné potíže Český spolek pro komorní hudbu založil v roce 1917 II. koncertní řadu, která okamžitě zaznamenala velký úspěch.

5.3.1. Vystupující tělesa

V prvních třech letech tohoto období účinkovalo České kvarteto dohromady na osmnácti koncertech. Od roku 1917, kdy byla zřízena II. koncertní řada, vystoupilo rovněž na osmnácti koncertech. Z celkového počtu šedesáti tří koncertů pořádaných ČSKH hrálo České kvarteto na třiceti šesti koncertech. Pro České kvarteto válka znamenala omezené možnosti cestovat do zahraničí na koncertní turné,¹⁴⁸ proto přijalo nabídku účinkovat i v II. koncertní řadě, které tak napomohlo k úspěšnému prosazení.

Od roku 1913 na půdě Českého spolku pro komorní hudbu nevystoupilo až do února roku 1918 Ševčíkovo-Lhotského kvarteto, jež kvůli válečným povinnostem pozastavilo svou činnost.¹⁴⁹ V roce 1917 na koncertech účinkovala Česká filharmonie.

5.3.2. Sólisté

Houslista František Ondříček vystoupil v tomto období v každém ročníku s houslovými sonátami s klavírním doprovodem.

V naprosté většině se sólisté opět objevují pouze v doprovodu Českého kvarteta nebo jiného tělesa. První sólistkou, která kromě Františka Ondříčka a jeho klavírního doprovodu samostatně vystoupila na řádném koncertu ČSKH, byla klavíristka Ilona Kurzová v roce 1916. V roce 1918 měl možnost na řádném koncertě samostatně účinkovat varhaník Bedřich Wiedermann s pěvcem Egonem Fuchsem.

---

¹⁴⁸ Vanišová, Dagmar: *Český spolek pro komorní hudbu 1894–1994*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1994, s. 22.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 26.

Kvůli okolnostem spojeným s válkou od jejího počátku až do roku 1918 na koncertech Českého spolku pro komorní hudbu vystoupili výhradně sólisté české národnosti, výjimečně Češi žijící v cizině.

5.3.3. Program koncertů

Repertoár koncertů konaných za války se příliš nelišil od předchozích koncertních ročníků. Kromě děl z období baroka, klasicismu a romantismu se spolek i v těchto ročnících zaměřoval na provádění soudobých autorů. Velký důraz byl kladen na díla českých žijících autorů. V letech 1914–1918 zazněly skladby Josefa Suka, Josefa Bohuslava Foerster, Jindřicha Káana z Albestů, Vítězslava Nováka, Ladislava Prokopa, Václava Štěpána, Jaroslava Křičky, Rudolfa Karla, Karla Boleslava Jiráka, Adolfa Piskáčka, Otakara Jeremiáše, Emanuela Chvály, Viléma Petrželky, Boleslava Vomáčky, Ladislava Vycpálka a Jana Kunce.

Spolek si všiml i zahraničních soudobých skladatelů – byly provedeny skladby Karola Szymanowského, Ericha Wolfganga Korngolda, Felixe Weingartnera, Josepha Jongena, Karla Goldmarka, Sergeje Ivanoviče Tanějeva, Richarda Strausse, Maxe Regera, Arnolda Schönberga, Vincenta d'Indy a Clauda Debussyho.

Ze šedesáti tří koncertů v tomto období česká hudba nezazněla jen na patnácti z nich, byla tedy hrána na 76 % koncertů.

Spolek zanechal pořádání koncertů zaměřených na skladby jednoho skladatele. V roce 1916 zorganizoval cyklus sestávající z kompletního provedení Beethovenových smyčcových kvartet.

5.3.4. Časové rozložení koncertních ročníků a místo jejich konání

V letech 1914–1916 bylo pořádáno osm řádných koncertů ročně, v roce 1914 navíc proběhly dva mimořádné koncerty, protože dobíhal cyklus mimořádných koncertů započatý v roce 1913. Od roku 1917 koncertní ročník sestával ze šestnácti řádných koncertů, jelikož došlo k založení II. koncertní řady.

Mezi únorem a dubnem roku 1916 byl uspořádán cyklus Beethovenových smyčcových kvartet.

Od března roku 1917 se koncerty přesunuly z Rudolfiny do Smetanovy síně Obecního domu.

5.3.5. 1914 – XX. ročník

Přestože byl život v českých zemích v roce 1914 narušen válkou, Český spolek pro komorní hudbu nadále pokračoval ve své koncertní činnosti. Řádné koncerty se konaly ve XX. ročníku v intencích nastavených předchozími ročníky. Šestkrát vystoupilo České kvarteto, na jednom koncertě se houslista František Ondříček s doprovodem klavíristy Josefa Faměry střídal s pěvkyní Julií Hostaterovou. Jeden řádný koncert byl věnován houslovým sonátám, jež přednesl houslista Carl Flesch s klavíristou Arthurem Schnabelem. Na prvním řádném koncertě ve XX. ročníku doplnili České kvarteto v původní sestavě violista Otakar Mácha a violoncellista Ladislav Zelenka, který již dříve působil v Českém kvartetu jako náhradník za nemocného Hanuše Wihana.¹⁵⁰ Od druhého řádného koncertu již Ladislav Zelenka na koncertech ČSKH vystupoval jako stálý člen Českého kvarteta. Poprvé vystoupili na řádných koncertech spolku například klavírista Carl Friedberg, klavíristka Aurelie Kàanová nebo skladatel a klavírista Felix Weingartner, který spolu s Českým kvartetem a klarinetistou Oskarem Schubertem přednesl svůj kvintet pro klavír, klarinet a smyčce g moll op. 50.

Na počátku roku 1914 byl dokončen cyklus čtyř mimořádných koncertů, který započal v roce 1913. V lednu a v březnu proběhly dva mimořádné koncerty, na prvním z nich vystoupilo s hudbou 15. a 16. století Barthovo Madrigalové sdružení z Berlína (Barthischen Madrigal-Vereinigung) pod vedením Arthura Bartha. Druhý mimořádný koncert byl věnován sonátám pro violoncello a klavír, které přednesli violoncellista Paul Grümmer a klavírista Bedřich Busch.

Ještě v březnu roku XX. ročníku se předpokládalo, že i nadále se budou pořádat cykly mimořádných koncertů. Na programu druhého mimořádného koncertu XX. ročníku¹⁵¹ je uvedeno, že spolek i v sezoně 1914/1915 hodlá uspořádat čtyři mimořádné koncerty. Na programu pátého řádného koncertu¹⁵² už ale stojí informace, že dle usnesení výboru ČSKH se mimořádné koncerty konat nebudou, což bylo způsobeno faktem, že spolek byl nucen platit daň ze zábav, obtížemi, které působila manipulace se vstupenkami, a dalšími těžkostmi spojenými s válečným stavem.¹⁵³

---

¹⁵⁰ Květ, Jan Miroslav: *Národní umělec Ladislav Zelenka a České kvarteto*. Praha: Vydavatelství Ministerstva informací, 1948, s. 36.

¹⁵¹ Program koncertu z 10. 3. 1914. Karton Programy ČSKH 1894–1930, archiv České filharmonie.

¹⁵² Program koncertu z 21. 10. 1914. Karton Programy ČSKH 1894–1930, archiv České filharmonie.

¹⁵³ Zpráva správního výboru ČSKH z roku 1916. Karton Programy ČSKH 1894–1930, archiv České filharmonie.

Ačkoli v roce 1914 proběhl jubilejní XX. ročník, nebyl oslaven speciálním koncertem ani jinak připomenut.

5.3.6. 1915 – XXI. ročník

XXI. ročník znamenal pro Český spolek pro komorní hudbu určité zklidnění jeho činnosti. Nebyly pořádány mimořádné koncerty ani tematické koncertní cykly. V ročníku proběhlo pouze tradičních osm řádných koncertů. Na šesti z nich účinkovalo České kvarteto a dva večery byly věnovány houslovým sonátám – na jednom vystoupil houslista František Ondříček s doprovodem klavíristy Paula Weingartena, na druhém houslista Jaroslav Kocián a klavírista Jan Heřman. Spolu s Českým kvartetem vystoupili klavíristé Vilém Kurz ml., Václav Štěpán, Roman Veselý a Jan Heřman a violista Václav Talich.

5.3.7. 1916 – XXII. ročník

Na šesti řádných koncertech XXII. ročníku účinkovalo České kvarteto. Na večeru houslových sonát se opět představil František Ondříček spolu s klavíristou Romanem Veselým. Na jednom řádném koncertu sólově vystoupila klavíristka Ilona Kurzová, což představovalo první sólový klavírní recitál v rámci spolkového řádného koncertu. Na řádných koncertech ve společnosti Českého kvarteta účinkovali barytonista Emil Burian, klavírista Václav Štěpán, klavíristka Aurelie Káanová nebo kontrabasista Vojtěch Kuchynka.

Členství v Českém spolku pro komorní hudbu bylo stále velmi žádané, a vzhledem k tomu, že spolek již druhým rokem nepořádal mimořádné koncerty, bylo v Praze velké množství lidí, kteří neměli možnost spolkové koncerty navštívit.¹⁵⁴ Kromě toho České kvarteto nemohlo pořádat zahraniční koncerty v takové míře jako před válkou a chyběl mu výdělek.¹⁵⁵ Spolek tuto situaci řešil uspořádáním dalšího tematického cyklu. Jednalo se o provedení všech smyčcových kvartet Ludwiga van Beethovena Českým kvartetem. Stejný cyklus proběhl již v roce 1911.

Pozitivní ohlas Beethovenova cyklu i velké množství přihlášek do spolku způsobily, že se spolek rozhodl založit II. řadu řádných koncertů. K tomuto kroku se

---

¹⁵⁴ Zpráva správního výboru ČKSH z roku 1916. Karton Programy ČSKH 1894–1930, archiv České filharmonie.

¹⁵⁵ Vanišová, Dagmar: *Český spolek pro komorní hudbu 1894–1994*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1994, s. 22.

odhodlával třináct let, ale nedostatečný počet přihlášených členů i právní obtíže tomu bránily.¹⁵⁶

Zpráva správního výboru z roku 1916¹⁵⁷ uvádí, že obě řady budou programově odlišné, jen novinky budou uváděny v obou řadách. Samozřejmě zůstane čistě komorní charakter obou řad. České kvarteto mělo podle zmíněné zprávy vystupovat i v II. řadě (čímž spolek Českému kvartetu pomohl ze svízelné situace nedostatku koncertní činnosti) společně se sólisty. II. řada bude sestávat obdobně jako I. řada z osmi koncertů a členové budou rozděleni na zakládající a přispívající (ti byli dvojího druhu – s dražším poplatkem s vyhrazenými lepšími místy a s levnějším poplatkem s horšími místy nebo s místy k stání). Dosavadní členové spolku mají možnost přednostně se přihlásit o členství v II. řadě.

5.3.8. 1917 – XXIII. ročník

Od roku 1917 ročně probíhalo šestnáct řádných koncertů rozdělených do dvou koncertních řad. Koncerty byly číslovány napříč řadami, to znamená, že ročník začínal prvním řádným koncertem a končil šestnáctým řádným koncertem.

V I. řadě účinkovalo České kvarteto v kompletním složení na šesti koncertech, na jednom koncertu z Českého kvarteta chyběl Josef Suk, zbývající členové byli doplněni o altistku Olgu Borovou-Valouškovou a klavíristy Romana Veselého a Jaroslava Jeremiáše. Na závěrečném koncertu I. řady vystoupila Česká filharmonie řízená Vilémem Zemánkem. Sólový houslový part přednesl Karel Hoffmann. Mezi sólisty účinkujícími v I. řadě byly klavíristky Aurelie Káanová a Růžena Nebušková, violista Václav Talich, klavírista Jan Heřman nebo violoncellista František Šimůnek.

II. řada byla zahájena Smetanovým smyčcovým kvartetem *Z mého života*, skladbou, která se již tradičně uplatňovala na slavnostních koncertech spolku, a smyčcovými kvartety Beethovena a Dvořáka, jež předneslo České kvarteto. To účinkovalo i na dalších pěti koncertech II. řady. Na jednom koncertě houslista František Ondříček s klavírním doprovodem Romana Veselého přednesli houslové sonáty a stejně jako v I. řadě jednou zahrála Česká filharmonie pod vedením Viléma Zemánka, tentokrát s klavíristkou Ilonou Kurzovou. Spolu s Českým kvartetem

---

¹⁵⁶ Novinový výstřižek, článek II. koncertní řada. Národní archiv. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karton č. 12, Národní archiv České republiky.

¹⁵⁷ Tamtéž.

vystoupili i violista Václav Talich, klavíristé Václav Štěpán a Jan Heřman a violoncellista František Šimůnek.

II. koncertní řada měla u Pražanů velký úspěch, na konci roku 1917 dokonce spolek vyhlásil, že nadále nebude do II. řady přijímat přispívající členy platící vyšší poplatek.¹⁵⁸

V obou řadách se často objevovali stejní sólisté, opět výhradně české národnosti.

V roce 1917 byl pořádán hlavním městem Prahou Jarní cyklus královského hlavního města Prahy, na kterém účinkovalo České kvarteto spolu s dalšími sólisty. Členové ČSKH měli právo se přednostně přihlásit o vstupenky.

Ve XXIII. ročníku válka ovlivnila i vnější okolnosti pořádání koncertů. První dva koncerty I. řady a zahajovací koncert II. řady se ještě konaly v Rudolfinu za stejných podmínek jako předchozí koncerty, druhý koncert II. řady byl ale víc než o měsíc odložen kvůli nedostatku uhlí na vytápění Rudolfinu. Další koncerty byly pořádány ve Smetanově síni Obecního domu, ve které pravděpodobně panovaly lepší podmínky. Od druhého koncertu I. řady také koncerty začínaly už v 18.00, tedy o hodinu dříve než předchozí, a to kvůli tomu, aby členové mohli při návratu využít tramvají, kterým byla zkrácena doba provozu. Na programech v roce 1917 stálo, že kvůli potížím s otopem a osvětlováním koncertních síní bude koncert začínat přesně v určenou dobu a odpadne přestávka.

5.3.9. 1918 – XIV. ročník

V I. řadě hrálo České kvarteto v celkové sestavě na pěti koncertech, na jednom koncertě hráli jeho členové kromě Josefa Suka spolu s klavíristou Václavem Štěpánem, jednou vystoupilo Ševčíkovo-Lhotského kvarteto (to na koncertech spolku vystoupilo poprvé od roku 1913) a na sonátovém večeru houslista František Ondříček s klavíristou Romanem Veselým. Ten doplnil České kvarteto i na dalším koncertě I. řady stejně jako klavírista Václav Štěpán, violoncellista František Šimůnek a violista Václav Talich.

Také ve II. řadě vystoupilo České kvarteto na pěti koncertech, na jednom koncertě účinkovali v neúplné sestavě bez Josefa Suka spolu s klavíristou Romanem Veselým. Ševčíkovo-Lhotského kvarteto se představilo na jednom koncertě a jednou vystoupil varhaník Bedřich Wiedermann spolu s pěvcem Egonem Fuchsem. Společně s Českým

---

¹⁵⁸ Program koncertu z 19. 11. 1917. Karton Programy ČSKH 1894–1930, archiv České filharmonie.

kvartetem vystoupily kupříkladu klavíristky Aurelie Kàanová a Anna Prášková nebo violista Václav Talich.

V první polovině XIV. ročníku byly koncerty stále pořádány od 18 hodin. Situace se stabilizovala spolu s koncem války, od října roku 1918 opět začínaly v tradičních 19.00. Koncerty se ale stále konaly ve Smetanově síni v Obecním domě. Shodou náhod na 28. října 1918 připadl XI. řádný koncert, šestý koncert v I. řadě. České kvarteto koncert zahájilo českou hymnou v kvartetní úpravě.¹⁵⁹

---

¹⁵⁹ Vanišová, Dagmar: *Český spolek pro komorní hudbu 1894–1994*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1994, s. 28.

6. Konkurz na novou komorní skladbu vypisovaný ČSKH

Od roku 1895 Český spolek pro komorní hudbu vypisoval soutěž, které se mohli účastnit čeští skladatelé se svými novými komorními skladbami. Odborná porota ocenila několik nejlepších děl, za něž jejich autoři obdrželi finanční odměnu. O výhercích konkurzu byla veřejnost informována na programech koncertů spolku. Část oceněných děl byla provedena na spolkových koncertech. Až do roku 1907 na finanční ohodnocení výherců přispíval tehdejší předseda ČSKH Josef Hlávka, soutěžní ročníky dalších let byly pravděpodobně financovány z vlastního jmění spolku.

Soutěžní ročníky se především kvůli vnějším okolnostem nekonaly pravidelně a mezi jednotlivými ročníky tak nastávaly nestejně dlouhé odmlky. Rozestupy od vypsání konkurzu a jeho následného vyhlášení se také často lišily, mnohdy byli výherci vyhlášení s ročním, někdy i s delším zpožděním.

Prostřednictvím soutěže Český spolek pro komorní hudbu podněcoval zejména mladé skladatele české národnosti k tvorbě nových komorních skladeb, čímž podpořil rozvoj české soudobé hudby.

Konkurzu vypisovanému ČSKH nebyla v literatuře věnována téměř žádná pozornost, proto jsou informace zde předkládané odvozené pouze z dochovaných pramenů. Vzhledem k jejich útržkovitosti se nejedná o kompletní výklad.

Přehled oceněných děl a jejich autorů se nachází v příloze 1.

6.1. Podmínky konkurzu

Na prvním doloženém záznamu o vypsání soutěže¹⁶⁰ stojí, že budou uděleny dvě, popřípadě tři ceny novým komorním dílům, která by byla způsobilá k provozování na koncertech spolku. Skladby měly být do určitého termínu zaslány Českému spolku pro komorní hudbu v jednom exempláři v partituře s rozepsanými hlasy. Cenou poctěná díla se měla uložit do spolkového archivu a měla být libovolně a bez náhrady provozována na koncertech ČSKH. Skladby, které porota neocenila, se navrátí jejich autorům. Bylo vymezeno, že konkurzu se mohou zúčastnit pouze čeští skladatelé. Tyto podmínky byly stále platné i v dalších letech, jen se drobně obměňovaly. Kupříkladu přibyla možnost

---

¹⁶⁰ Program koncertu z 30. 4. 1895. Karton Programy ČSKH 1894–1930, archiv České filharmonie.

neudělit první cenu nebo naopak udělit prvních cen více.¹⁶¹ V roce 1899 se zvýšil počet udílených cen na čtyři,¹⁶² postupem času (na přelomu 19. a 20. století) byly stanoveny tři ceny.¹⁶³ Od roku 1917 se vyhlašovaly pouze dvě ceny.¹⁶⁴

6.2. Porota

Porotce konkurzu vybíral správní výbor spolku.¹⁶⁵ Porota byla vždy tříčlenná a sestávala z významných osobností dobového hudebního života. Ve všech soutěžních ročnících do roku 1918 v porotě zasedal Jindřich Kàan z Albestů, do své smrti byl členem poroty Antonín Dvořák. Mezi dalšími členy se střídali Emanuel Chvála, Karel Stecker, Karel Knittl, Josef Suk a Vítězslav Novák. V roce 1918 v porotě zasedl jeden člen Českého kvarteta, není známo, o kterého se jednalo.

Složení poroty je uvedeno za roky, kdy byl konkurz vyhlášen. Jejich seznam byl sestaven za pomoci programů koncertů a jednatelských zpráv z příslušných let.

Časové období	Členové poroty
1896–1902	Jindřich Kàan z Albestů, Emanuel Chvála, Antonín Dvořák
1905	Jindřich Kàan z Albestů, Emanuel Chvála, Karel Stecker
1906	Jindřich Kàan z Albestů, Josef Suk, Karel Knittl
1907	Jindřich Kàan z Albestů, Josef Suk, Karel Stecker
1910	Jindřich Kàan z Albestů, Vítězslav Novák, Karel Stecker
1918	Jindřich Kàan z Albestů, Emanuel Chvála, člen Českého kvarteta

Tab. 1 Složení poroty soutěžních ročníků

6.3. Historie konkurzu v letech 1895–1918

První konkurz byl vypsán v dubnu 1895 na programu posledního koncertu I. koncertního ročníku. První soutěžní ročník provázely rozpory a organizační

¹⁶¹ Návrh konkurenčního řádu při zadávání cen Českým spolkem pro komorní hudbu. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karton č. 3, Národní archiv České republiky.

¹⁶² Protokol schůze správního výboru z 13. 4. 1899. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

¹⁶³ Návrh konkurenčního řádu při zadávání cen Českým spolkem pro komorní hudbu. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karton č. 3, Národní archiv České republiky.

¹⁶⁴ Program koncertu z 8. 10. 1917. Karton Programy ČSKH 1894–1930, archiv České filharmonie.

¹⁶⁵ Návrh konkurenčního řádu při zadávání cen Českým spolkem pro komorní hudbu. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karton č. 3, Národní archiv České republiky.

nesrovnalosti. Soutěž byla vyhlášena až v roce 1898, k čemuž se přihlášení autoři nestavěli s pochopením. Například jeden z přihlášených autorů Bedřich Křídlo poslal Českému spolku pro komorní hudbu dopis,¹⁶⁶ ve kterém uvádí, že do soutěže poslal v řádném termínu svou skladbu, ale již dva roky marně čeká na posudek poroty. Když se pokusil spolek v této záležitosti kontaktovat, bylo mu tehdejším jednatelem Jaroslavem Lohařem sděleno, že soutěž byla vypsána předchozím výborem, jehož Lohař nebyl členem, a proto mu nemůže pomoci. Bedřich Křídlo zároveň píše, že soutěž nebyla vyhlášena, nebyly uděleny žádné ceny a partitura jeho skladby mu byla oklikou navrácena.

První vypsání soutěže bylo spolkem patrně anulováno, protože na programech koncertu z 16. listopadu 1896 vyhlásil soutěž znovu. Je možné, že díla přihlášená v roce 1895 byla přiřazena ke skladbám přihlášeným v roce 1896 a hodnocena společně. Neoceněná díla bývala běžně vracena jejich autorům, proto návrat partitury zaslané Bedřichem Křídlem nemá vypovídající hodnotu.

Od roku 1898 do roku 1902 byl konkurz pravidelně vypisován i vyhlašován každý rok. Po vypsání konkurzu v roce 1903 nastala další delší pauza, což mezi autory, kteří se soutěže účastnili, opět způsobilo nemalé rozhořčení. Anonymní pisatel (patrně skladatel účastníci se soutěže) si v dopise z roku 1904 adresovaném ČSKH stěžuje, že tím, že spolek již víc než rok nevyhlásil svůj konkurz, odnímá mladým autorům chuť k práci a mezi mladou generací působí velké roztrpčení.¹⁶⁷ Výsledky soutěže byly vyhlášeny v roce 1905.¹⁶⁸ Důvodem bylo úmrtí Antonína Dvořáka, dosavadního člena poroty, a vážná nemoc dalšího porotce (nejspíš se jednalo o Karla Knittla).

V roce 1906 byl vyhlášen konkurz z roku 1905¹⁶⁹ a vypsán nový konkurz, jehož vítězové byli zveřejněni v roce 1907.¹⁷⁰ Další konkurz byl vypsán až v dubnu roku 1908.¹⁷¹ Jeho výsledky byly oznámeny v roce 1910.¹⁷²

---

¹⁶⁶ Dopis od Bedřicha Šídla ČSKH z 22. 7. 1897. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

¹⁶⁷ Dopis od anonymního pisatele ČSKH z 15. 4. 1904. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

¹⁶⁸ Program koncertu z 9. 2. 1905. Karton Programy ČSKH 1894–1930, archiv České filharmonie.

¹⁶⁹ Jednatelská zpráva za rok 1906. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

¹⁷⁰ Program koncertu z 28. 10. 1907. Karton Programy ČSKH 1894–1930, archiv České filharmonie.

¹⁷¹ Program koncertu z 14. 4. 1908. Karton Programy ČSKH 1894–1930, archiv České filharmonie.

¹⁷² Program koncertu z 1. 4. 1910. Karton Programy ČSKH 1894–1930, archiv České filharmonie.

Od vyhlášení soutěže v roce 1910 proběhla zatím nejdelší odmlka. Další konkurz byl vypsan až v roce 1917,¹⁷³ vyhlášen byl v roce 1918. Zároveň byl v roce 1918 vypsan nový konkurz.¹⁷⁴

Kromě veřejného vyhlášení výherců na programech se Český spolek pro komorní hudbu snažil některá z oceněných děl provádět na svých koncertech. V roce 1898 byla provedena jedna cenou poctěná skladba, v roce 1900 byla hrána tři oceněná díla. Dvě oceněné skladby se objevily na koncertě v roce 1905, jedna v roce 1906 a jedna v roce 1907. V roce 1908 proběhl jeden mimořádný koncert, který byl složen výhradně z děl poctěných cenou ČSKH. Jedna oceněná skladba byla provedena v roce 1914 (jedná se o sporný případ, viz níže) a jedna v roce 1918.

Vzhledem k tomu, že materiály týkající se konkurzu jsou neúplné a často se liší, je možné, že soutěž byla pořádána i v jiných letech, než je uvedeno v přehledu oceněných děl v příloze 1. Například ve výročních účtech z let 1911 a 1912¹⁷⁵ je uvedeno, že spolek vydal určitou finanční částku na posudek prací do soutěže a na udělené ceny. Na programech koncertů z let 1911 a 1912, kde byly výsledky konkurzů obvykle zveřejňovány, ale nic o soutěži nestojí. V jednom z rukou psaných seznamů oceněných děl¹⁷⁶ jsou uvedena dvě díla, která měla být oceněna v roce 1911. Při porovnávání tohoto seznamu se spolehlivějšími údaji na programech a dalších materiálech ale byly zjištěny velké rozdíly, je tedy možné předpokládat nedůvěryhodnost tohoto soupisu. Další nesoulad se týká jednoho z oceněných děl. Na koncertě 11. listopadu 1914¹⁷⁷ bylo mimo jiné provedeno i trio pro klavír a violoncello g moll op. 29 Jindřicha Káana z Albestů, které podle údajů na programu mělo být poctěno cenou ČSKH. O tomto díle ale všechny dostupné prameny týkající se soutěže mlčí.

---

¹⁷³ Program koncertu z 8. 10. 1917. Karton Programy ČSKH 1894–1930, archiv České filharmonie.

¹⁷⁴ Program koncertu ze 7. 10. 1918. Karton Programy ČSKH 1894–1930, archiv České filharmonie.

¹⁷⁵ Výroční účet ČSKH za rok 1911 a 1912. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

¹⁷⁶ Seznam v konkurzu oceněných děl. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karton č. 3, Národní archiv České republiky.

¹⁷⁷ Program koncertu z 11. 11. 1914. Karton Programy ČSKH 1894–1930, archiv České filharmonie.

Závěr

Český spolek pro komorní hudbu měl v prvních desetiletích své činnosti značný dopad na český kulturní život a do dnešní doby zůstává jeho významnou složkou. Jedná se o instituci s nebývale dlouhou tradicí, která nepřetržitě pozitivně působí nejen na pražskou koncertní sféru, ale i na hudební individuality a tělesa.

V momentě svého vzniku spolek výrazně podpořil české snahy o samostatné kulturní vystupování. Neznamenal ale pouhé gesto – špičková úroveň jeho koncertů způsobila, že záhy bylo nutné omezit množství přijímaných členů. Z kvalitativních požadavků na sólisty a tělesa Český spolek pro komorní hudbu nikdy neslevil a i z toho důvodu se stal stálíci v pražském kulturním dění, na jeho koncertech bylo možné očekávat ty nejlepší hudební výkony.

Díky Českému spolku pro komorní hudbu v Praze pravidelně koncertovalo proslulé České kvarteto (minimálně pětkrát ročně), které až do první světové války setrvalo většinu roku na koncertních cestách v zahraničí. Českému kvartetu spolek naopak poskytl finanční jistotu a stálou koncertní základnu. Tato nebývale výhodná symbióza byla ku prospěchu také pražskému publiku, které si mohlo vychutnat komorní repertoár ve vynikajícím podání.

Na spolkových koncertech kromě Českého kvarteta vystupovaly i další výborné soubory (například Ševčíkovo-Lhotského kvarteto nebo České trio) a česká i zahraniční sólistická elita, která svými výkony značně povznesla pražské kulturní prostředí.

Pro pražskou veřejnost znamenaly koncerty Českého spolku pro komorní hudbu dostupné hudební prožitky v té nejlepší kvalitě za velmi rozumnou cenu. Repertoár koncertů byl sestaven tak, aby se posluchači seznámili s co možná nejširším okruhem komorních skladeb, především z období klasicismu a romantismu, stranou ale nezůstávala ani soudobá hudba. Výbor spolku měl snahu představovat stále nová, v rámci spolkových koncertů ještě neprovedená díla, čímž své členstvo neustále vzdělával a obohacoval jejich hudební vnímání. Na koncertech spolku bylo provedeno velké množství premiér soudobých děl převážně od českých autorů, obecnost tak mělo možnost seznámit se s těmi nejmodernějšími tendencemi v současném hudebním prostoru. Velký důraz byl kladen na to, aby na co největším počtu koncertů zaznívaly skladby českých skladatelů.

Kromě koncertů pro své členy spolek pořádal mimořádné koncerty, na které měla za poměrně nízké vstupné přístup i širší veřejnost. Na nich se představily nejčastěji

zahraniční sólové hvězdy se světovým repertoárem, což pro pražskou koncertní scénu znamenalo výrazné obohacení. Spolek organizoval i tematicky ucelené koncertní cykly, na nichž byl prezentován kompaktní výběr z komorního repertoáru.

Velký význam měl pro tehdejší mladé skladatele konkurz, který Český spolek pro komorní hudbu vypisoval od roku 1895. Finanční odměna i možnost provedení oceněných děl některým z vynikajících souborů účastnících se spolkových koncertů znamenala pro mladé autory motivaci k tvorbě zcela nových komorních skladeb. Díky soutěži vzniklo velké množství kompozic, k jejichž vytvoření by jinak nedošlo.

Kromě svých vlivů na hudební sféru se spolek snažil působit i na další oblasti kulturního života. Jeho zástupci se účastnili kulturních událostí, které nebyly s činností spolku přímo spjaty (například pohřeb Antonína Dvořáka), přispíval také na kulturní aktivity jiných společností (kupříkladu Sboru pro postavení pomníku Bedřichu Smetanovi). Vlastní mu byla i charitativní činnost – spolek opakovaně uspořádal sbírku ve prospěch nemajetných dcer skladatele Františka Škroupa.

Díky Českému spolku pro komorní hudbu byla komorní hudba přiblížena pražskému publiku, jež se jeho prostřednictvím seznámilo se širokým spektrem komorního repertoáru v té nejlepší interpretaci. Na svůj úkol spolek nezapomněl ani za první světové války, kdy jeho koncerty znamenaly potřebný a velmi vítaný kulturní prožitek. V Praze díky němu vznikla hudební platforma, kolem níž se sdružovaly kulturní osobnosti a vzájemně se inspirovaly a ovlivňovaly. O tom, jak úspěšným a podstatným pro českou společnost Český spolek pro komorní hudbu byl, svědčí i fakt, že bez přestání pokračuje ve své činnosti až do současnosti, aniž by byl jeho význam jakkoli oslaben.

Seznam použitých pramenů a literatury

Archivní materiály

Dopis od Bedřicha Šídla ČSKH z 22. 7. 1897. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

Dopis od Spolku pro komorní hudbu v Moravské Ostravě ČSKH z 13. 7. 1935. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karton č. 4, Národní archiv České republiky.

Dopis od anonymního pisatele ČSKH z 15. 4. 1904. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

Dopis od Umělecké besedy ČSKH bez datace. Karton č. 1, archiv České filharmonie.

Dopis od Umělecké besedy ČSKH z 20. 1. 1933. Karton č. 1, archiv České filharmonie.

Jednatelská zpráva za rok 1900. Fond periodik, sign. H 11750, stavěcí znak: H – I D 217/1900, archiv Českého muzea hudby.

Jednatelská zpráva za rok 1901. Fond periodik, sign. H 06233, stavěcí znak: H – I D 217/1901, archiv Českého muzea hudby.

Jednatelská zpráva za rok 1902. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

Jednatelská zpráva za rok 1903. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

Jednatelská zpráva za rok 1904. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karton č. 3, Národní archiv České republiky.

Jednatelská zpráva za rok 1905. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karton č. 12, Národní archiv České republiky.

Jednatelská zpráva za rok 1906. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

Jednatelská zpráva za rok 1908. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karton č. 3, Národní archiv České republiky.

Jednatelská zpráva za rok 1909. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

Kopie dopisu F. Niklase Z. Nossbergerovi patrně z roku 1974. Karton č. 1, archiv České filharmonie.

Návrh konkurenčního řádu při zadávání cen Českým spolkem pro komorní hudbu. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karta č. 3, Národní archiv České republiky.

Návrh smlouvy ČSKH s Českým kvartetem z roku 1906. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

Novinový výstřižek, článek Jak to tenkrát bylo od Vladimíra Šolína. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karta č. 12, Národní archiv České republiky.

Novinový výstřižek, článek II. koncertní řada. Národní archiv. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karta č. 12, Národní archiv České republiky.

Povolovací listina c. k. místodržitelství v Čechách z 31. 8. 1894. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

Poznámka jednatele Václava Müllera z 11. 11. 1905. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

Programy koncertů z let 1894–1918. Karton Programy ČSKH 1894–1930, archiv České filharmonie.

Protokol schůze správního výboru z 13. 4. 1899. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

Protokoly o valných hromadách Českého spolku pro komorní hudbu z let 1907–1933. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karta č. 2, Národní archiv České republiky.

Rukou psané návrhy stanov ČSKH z roku 1894. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

Rukou psané seznamy v konkurzu oceněných děl. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karta č. 3, Národní archiv České republiky.

Slavnosti na paměť Antonína Dvořáka u příležitosti 25. výročí smrti. Umělecká beseda, 1929. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karton č. 12, Národní archiv České republiky.

Soukromé poznámky, autor neuveden. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karton č. 12, Národní archiv České republiky.

Tištěné stanovy ČSKH z roku 1896 nebo 1897. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karton č. 1, Národní archiv České republiky.

Výroční účet ČSKH za rok 1911 a 1912. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

Zápis ze schůze Komitétu dam pro zařízení spolku pro komorní hudbu z 6. 4. 1894. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

Zápis ze schůze Komitétu dam pro zařízení spolku pro komorní hudbu z 13. 4. 1894. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

Zápis ze schůze Komitétu dam pro zařízení spolku pro komorní hudbu z 20. 4. 1894. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

Zápis ze schůze Komitétu dam pro zařízení spolku pro komorní hudbu z 26. 4. 1894. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

Zápis ze schůze Komitétu dam pro zařízení spolku pro komorní hudbu z 5. 5. 1894. Karton bez číselného označení s názvem Spolek pro komorní hudbu 1894–1973, archiv České filharmonie.

Zpráva správního výboru ČKSH z roku 1916. Karton Programy ČSKH 1894–1930, archiv České filharmonie.

Literatura

Boháček, Ludvík: *„České kvarteto“ a „Český spolek pro komorní hudbu“*. Praha: Lapáček, 1932.

- Boleška, Josef: *Deset let Českého kvarteta 1892–1902*. Praha: M. Urbánek, 1902.
- Burghauser, Jarmil: Antonín Dvořák, thematický katalog. Praha: Editio Supraphon, 1996, s. 303.
- Černušák, Gracian: České kvarteto. In: *Československý hudební slovník osob a institucí*, sv. 1. Praha: Státní hudební nakladatelství, 1963, s. 205–206.
- Černušák, Gracian: Český spolek pro komorní hudbu. In: *Československý hudební slovník osob a institucí*, sv. 1. Praha: Státní hudební nakladatelství, 1963, s. 218–219.
- Černušák, Gracian: Jednota pro komorní hudbu v Praze. In: *Československý hudební slovník osob a institucí*, sv. 1. Praha: Státní hudební nakladatelství, 1963, s. 583–584.
- Černušák, Gracian: Wihan, Hanuš. In: *Československý hudební slovník osob a institucí*, sv. 2. Praha: Státní hudební nakladatelství, 1965, s. 952–953.
- Černý, Miroslav: Procházka, Jan Ludevít. In: *Československý hudební slovník osob a institucí*, sv. 2. Praha: Státní hudební nakladatelství, 1965, s. 370–371.
- Daněk, Petr: *Český spolek pro komorní hudbu 2004–2014: 120. jubileum*. Praha: Česká filharmonie – ČSKH, 2014.
- Dějiny české hudební kultury 1890–1918*. Sv. 1, Praha: Academia, 1972.
- Esterlová, Tereza: *Neznámý pramen v archivu Pražské konzervatoře. Komorní hudba v domě Františka Švestky (1842–1864)*. Diplomová práce, Univerzita Karlova, 2015.
- Holzknicht, Václav: Státní konzervatoř hudby v Praze. In: *Československý hudební slovník osob a institucí*, sv. 2. Praha: Státní hudební nakladatelství, 1965, s. 607–608.
- Jelínek, Hanuš: *Padesát let Umělecké besedy 1863–1913*. Praha: Umělecká beseda, 1913.
- Květ, Jan Miroslav (ed.): *Čtyřicet let Českého kvarteta: 1892–1932*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1932.
- Květ, Jan Miroslav: *Národní umělec Ladislav Zelenka a České kvarteto*. Praha: Vydavatelství Ministerstva informací, 1948.
- Ludvová, Jitka: Německý hudební život v Praze 1880–1939. In: *Uměnovědné studie IV*. Praha 1983, s. 53–183.
- Moravcová, Věra (ed.): *Český spolek pro komorní hudbu 1994–2004*. Praha: Česká filharmonie, 2004.

Paulová, Eva – Vanišová, Dagmar: *České kvarteto (1892–1934)*, katalog výstavy. Praha: Národní museum – Museum české hudby, 1992.

Pečman, Rudolf: Bennewitz, Antonín. In: *Československý hudební slovník osob a institucí*, sv. 1. Praha: Státní hudební nakladatelství, 1963, s. 83.

Potter, Tully: Taneyev, Sergey Ivanovich. In: Sadie, Stanley – Tyrell, John (ed.): *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, sv. 25, New York: Oxford University Press, 2001, s. 66–71.

Procházka, Rudolf František: *Der Kammermusikverein in Prag: Denkschrift zur fünfzigjährigen Gründungsfeier*. Praha: Kammermusikverein, 1926.

Šefl, Vladimír (ed.): *85 let Českého spolku pro komorní hudbu v Praze*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1979.

Vanišová, Dagmar: *Český spolek pro komorní hudbu 1894–1994*. Praha: Český spolek pro komorní hudbu, 1994.

Příloha 1: Přehled v konkurzu oceněných děl a jejich autorů

Při sestavování přehledu oceněných děl a jejich autorů v soutěži pořádné Českým spolkem pro komorní hudbu bylo čerpáno z několika rukou psaných seznamů oceněných děl, které se nacházejí v Národním archivu České republiky.¹⁷⁸ Není známo, kdy ani kým byly tyto soupisy vytvořeny. Informace na seznamech nejsou spolehlivé, nacházejí se v nich zjevné chyby, údaje proto byly ověřovány pomocí programů, v nichž byla soutěž veřejně vyhlášována, a jednatelejších zpráv z příslušných let. Případy, kdy se nepodařilo údaj ověřit, jsou označeny kurzivou.

Porota občas chtěla ocenit i práce, jež nevyhovovaly podmínkám, ale přesto byly hodné finanční podpory. U těchto prací je ve sloupci „Cena“ uvedeno „Odměna“.

Datace se shoduje s rokem vyhlášení výherců, nikoli s rokem vypsání konkurzu. Jakou cenu skladba získala, je uváděno v případech, kdy je tento údaj znám.

Rok	Skladatel	Název skladby	Cena
1898	Vítězslav Novák	Klavírní kvintet a moll op. 12	
	Josef Miroslav Weber	Smyčcový kvintet D dur	
1899	Břetislav Šťastný	Smyčcový kvartet C dur „Těsně se blahem naději“	II. cena
	Bohumil Wendler	Sonáta pro violoncello a klavír „Řivnác“	III. cena
	Jindřich Souček	Klavírní kvintet e moll „Pokračuj a vytrvej“	IV. cena
1900	Vítězslav Novák	Smyčcový kvartet G dur „Neznámý“	II. cena
	Hanuš Trneček	Klavírní kvartet „Rhythmus“	II. cena
	Karel Bantzky	Klavírní kvartet „Burleska“	III. cena
	Otakar Ostrčil	Smyčcový kvartet H dur „Bojem přímým spějme k právu“	III. cena
	Roman Moser	Serenáda pro dvoje housle, violoncello a klavír	III. cena

¹⁷⁸ Seznamy v konkurzu oceněných děl. Fond Česká filharmonie – Český spolek pro komorní hudbu, karton č. 3, Národní archiv České republiky.

1901	Karel Bautzký	Smyčcový kvartet „Risoluto“	
	Vítězslav Novák	Klavírní kvartet „Samostatnost“	
	Josef Procházka	Trio pro klavír, housle a violoncello g moll „Vždy výše“	
1902	Antonín Anděl	Trio c moll „Dalibor“	II. cena
	Josef Bohuslav Foerster	Sonáta pro violoncello a klavír f moll „Doufej“	III. cena
	F. Procházka	Sonáta pro housle a klavír e moll „In musica voluptas“	IV. cena
1905	Josef Jeřábek	Klavírní kvartet d moll „Volným slohem“	II. cena
	Emil Jaroš	Klavírní trio f moll „Ludwig van Beethoven“	II. cena
	František Neumann	Oktet „Res severa verum gaudium“	III. cena
	Josef Straka	Smyčcový kvartet e moll „Bedřich Smetana“	odměna
1906	Vítězslav Novák	Smyčcový kvartet „Sny“	I. cena
	Josef Procházka	Klavírní kvartet Es dur „Dalibor“	II. cena
	Emanuel Jaroš	Klavírní kvintet a moll op. 11	III. cena
	Rudolf Karel	Smyčcový kvartet d moll „Motiv americké symfonie Dvořákovy“	IV. cena
1907	Adolf Piskáček	Klavírní kvintet A dur „Jak poutník po letech se vracím zas“	II. cena
	Ladislav Prokop	Smyčcový kvartet D dur „K upomínce na zemřelého přítele“	III. cena
	Antonín Anděl	Sonáta pro housle a klavír „Beethoven“	odměna
	Luděk Kozel	Smyčcový kvartet „Meditace“	odměna
1910	J. B. Marx	Smyčcový kvartet „Je mehr der Komponist Motiv bilden kann, desto reicher ist er“	odměna
	neznámý autor	Smyčcový kvartet b moll „Z hlubin“	odměna
	neznámý autor	Smyčcový kvartet D dur	odměna

1911	<i>Ladislav Vycpálek</i>	<i>Smyčcový kvartet C dur</i>	
	<i>Josef Kouba</i>	<i>Sonáta G dur pro klavír a housle</i>	
1918	Václav Štěpán	Smyčcový sextet „Dýmem, jiskrami a ohněm“	I. cena
	Karel Boleslav Jirák	Smyčcový sextet s altovým sólem „Procul patriae“	II. cena